

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

morgonbris

nr 2 årg. 28

pris 25 öre

I anslutning till den av hela världen med oerhörda
förväntningar emotsedda nedrustningskonferensen
i Genève anordnas i Stockholm en utställning

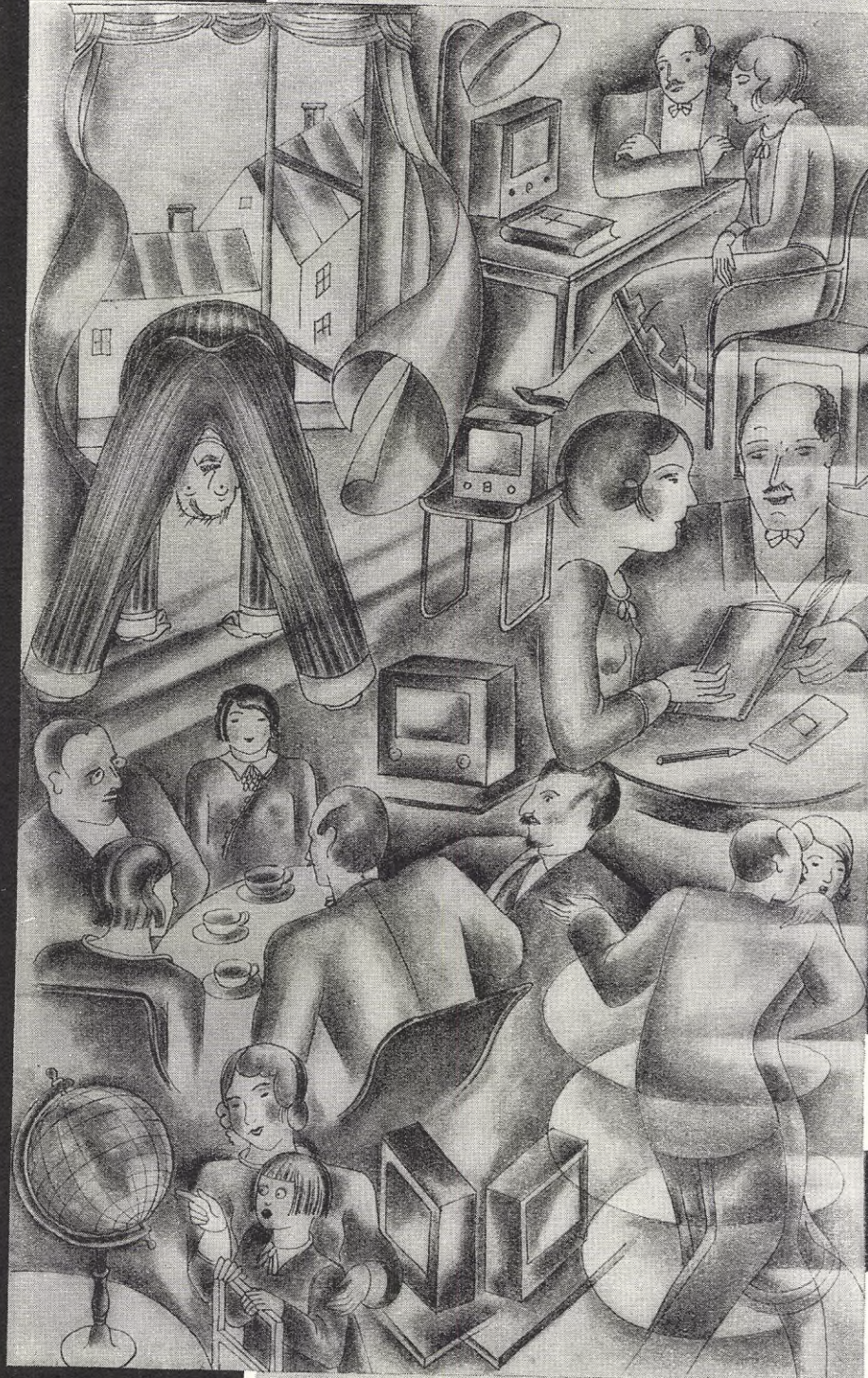
FOLKEN NEDRUSTA

Den torde bli synnerligen enastående i det att den
skall åskådliggöra nedrustningskonferensens upp-
gifter och förutsättningarna för krig o. fred i världen.

Arrangörer: Informationsbyrån för fredsfrågor,

Tidningen Morgonbris samt Socialdemokratiska
partistyrelsen. Utställningen inrymmes i vackra
lokaler i Landsorganisationens hus Barnhusgatan 18

"Hobby", kooperativas 3-rörsdistans-
mottagare för växelström, har en
underbart klar och ren ton.

hobby

»Kan man inte komma till kyrkan
kommer kyrkan hem till en.»

hobby

Morgongymnastik
»Å' så skönt...»

hobby

»Ett angenämt sätt att studera inte
bara språk utan så oändligt mycket
annat.»

hobby

»Kvällen gick alldeles för fort tyckte
våra vänner.»

hobby

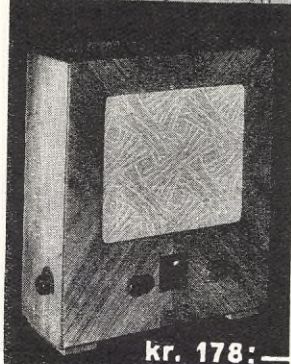
»Man tar sig en sväng om till to-
nerna från någon kontinental dans-
orkester.»

hobby

»Ett ypperligt sätt att väcka in-
tresse hos barnen för allmänbil-
dande ämnen.»

"Nu tycka vi, att 'Hobby' helt enkelt är oumbärlig."

**Säljes i kooperativa butiker landet runt.
I Sthlm: Specialkonsum, Katarinav. 9 A**

kr. 178:—

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

Svensk fältspat gör det möjligt för en med generationers nedärvda skicklighet utrustad arbetarstam att i förening med erkända konstnärer skapa det världsberömda

ROSENTHALSPORSLINET

Rosenthals Specialaffär A/B
NORRLANDSGATAN 1 · HAMNGATAN 10
Telefon: 8993 · Telegramadress: Specialaffär
STOCKHOLM

I STOCKHOLMS STADS TRÄDGÅRDSSTÄDER

Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Ulvsunda, Nockeby, Åkeshov,
St. Ängby, Enskede och Skarpnäck

finnes den moderna, sunda och billiga bostaden.
Alla lägenhetsstorlekar från småstugan om 2 rum
och kök till villan om 10 rum och kök.

Upplysningar beträffande tomter och upplåtelsevillkor lämnas av

STOCKHOLMS STADS FASTIGHETSKONTOR
Lantegendomsavdelningen.

Tel. Stadshuset 54. Direkt linje K. 11 22

Småstugebyrån.

Tel. Stadshuset »Småstugebyrån».

**STOCKHOLMS STADS
TRÄDGÅRDSSTÄDER**

Två generationer: Tjänarinnan och hembiträdet

En käck tjugooråring uppenbarar sig på redaktionen och drar fram ur en portfölj ett manuskript. Det är inte första gången hon gör oss den äran. Till professionen hembiträde i ett rationellt privatkök är hon på fritiden en energisk, målmedveten ledarinna av hembiträdeskårens yngsta generationer och det är deras talan hon för i de sakliga, prydliga artiklar hon ägnar Morgonbris. Nu senast förde hon med sig följande segervissa rapport.

Hembiträdessektionen, omfattande ett femtiotal medlemmar, har tagit som sin uppgift, att arbeta för spridandet av socialismens idéer bland Stockholms hembiträden. Sammanlutningen kan väl tyckas vara liten, ställd upp emot hembiträdeskåren i sin helhet, vilken i Stockholm med omgivning går upp till nära 20.000, men ungdomarna äro optimister och hugga med friskt mod in på sin stora arbetsuppgift.

Sektionen tjänstgör också såsom en förpost till Hembiträdesfackföreningen, i det man vid sidan av den politiska propagandan även agiterar för den fackliga rörelsen. Resultatet av detta arbete har gjort att Hembiträdesföreningen tagit ett stort steg framåt under de två år sedan sektionen bildades. Hanna Grönvall, hembiträdesföreningens ordförande, har också flerfaldiga gånger uttryckt sin glädje över de ungas arbetsiver och de resultat, som hittills nåtts.

Arbetslust behöves nog också i särskild hög grad för agitationen bland hembiträdena, emedan den enda effektiva är den personliga påverkan. Genom flygblad eller annat lämpligt material sprides kännedom om anordnade möten och sammankomster. Arbetslust och kampvilja präglade också årets första nyligen hållna agitationsmöte. Nils Goude talade inför ett fullsatt auditorium om den Socialdemokratiska Ungdomsrörelsen och dess strävanden. Talaren inledde sitt anförande med en historik över den svenska arbetarrörelsen och berörde därvid de fackliga problemen, såväl de redan lösta, som de olösta. Han påpekade att till de senare hörde de som beröra de sämst ställda i samhället och vilka följaktligen borde främst taga vara på sina intressen. Den stora hembiträdeskåren icke minst. Talaren övergick därefter till att skildra ungdomsrörelsen från dess start år 1917 samt slutade med att uppmana de närvarande att bilda länkar i kamratkedjan för att slå vakt om de mål, som redan nåtts och arbeta för dem som vänta."

Efter det livligt uppskattade föredraget vidtog ett samkväm, varvid Johannesklubbens munspelesorkester svarade för den musikaliska delen.

Det lyckade mötet slöts med att sektionens ordförande Karin Karlsson påpekade att den av den socialdemokratiska riksdagsgruppen förra året framförda motionen om utredning av hembiträdenas arbetsförhållanden, vilken blev avslagen av de borgerliga, åter kommer upp vid årets riksdag. Talarinnan ställde till sist en kraftig maning till de närvarande att ansluta sig till den socialdemokratiska ungdomsrörelsen och därigenom bidra till en snarare lösning av hembiträdesyrkets problem.

Linnéa MALMLÖV

En arbetarnas veckotidning

Folkbladet

är en veckotidning, både lik och olik andra veckotidningar. Likheten ligger i att **Folkbladet** bjuder på minst lika god och underhållande förströelseläsning som de andra. Olikheten är att **Folkbladet** därutöver bjuder på någonting annat, skildringar ur arbetarrörelsens historia och från arbetarnas liv och strider samt populära orienteringar i dagens frågor. **Folkbladet** är alltså framför allt en arbetarnas veckotidning och bör framför varje annan veckotidning hållas av arbetarna. Ett ytterligare skal härför är att **Folkbladet** är den billigaste av alla veckotidningar.

Det kostar endast 3:— kr. för hela 1932; vid prenumeration för kvartal är priset 1:— kr.

Folkbladet

utgives av Socialdemokratiska partiet och dess redaktör är partiets ordförande **P. Albin Hansson.**

Ombud för lösnummerförsäljning och prenumerantanskaffning antagas på alla platser, pår vi icke förut äro representerade.

Närmare upplysningar fås från:

Folkbladet, Sveavägen 68 Stockholm.

Postprenumerera på

Folkbladet

å närmaste postanstalt vid

årsskiftet 1932.

Synd att vår kår skall vara så nere", skriver en åldrande men ännu i arbete varande tjänarinna till Hanna Grönvall. Hon har fattat pennan efter att ha besökt en nitioårig kollega på ålderdomshemmet, en visit, som gjort henne desperat, därför att hon tycker att den i allo förnämliga lilla gumman hade varit värd ett bättre öde än det som här mött henne efter ett långt och plikttroget tjänande. Brevskriverskan tycker att det skulle kunna komma till stånd ett ålderdomshem för hembiträden liksom för t. ex. sjuksköterskor och lärarinnor.

Hennes brev utgör en hel liten brokig revy av gamla tjänarinnors öden och ger därmed även en bjärt bakgrund till de härovan omtalade ungdomarnas aktion.

"Ser man en film eller läser man en bok, vari förekommer heminteriörer så nog alltid figurerar tjänarinnan som den löjliga och mindervärdiga, nästan som en dummerjös på cirkus. Varför framställas aldrig andra yrkesutövare på detta sätt? Det är märkvärdigt att inte synden straffat sig själv, att tjänarinnekallet inte är i utdöende, men kanske kommer den dagen, då var och en får passa på sig själv. Men än lever nog våra fruar trygga. Går en tjänare, så står det dem tusen åter. Till dem som ännu ej inse sitt yrkes värde skulle jag vilja ropa: "Sätt vårt arbete högt! De i vars tjänst vi äro kunna knappt reda sig en dag oss förutan". För dem, som stå i fackorganisationens ledning kanske det kan kännas som en lättnad att få erfara att det finns brinnande kol här och där i landet, att det i alla fall finns klassmedvetna hembiträden, som så långt det är dem möjligt följa med utvecklingen.

En tjänarinna i Värebygdens.

Som brevskriverskan endast tecknat sig så, men omtalat att hon är prenumerant på Morgonbris har Hanna Grönvall bett att genom tidningen få sända den okända en tacksam hälsning förenad med önskan att bli underrättad om hennes adress för ett fortsättande av korrespondensen.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

Om Wintherläder funnits då F. V. THORSSON sulade skor

skulle det aldrig fallit honom in
att rekommendera annat än

Wintherläder

Han
var ju den store
finansmannen!

Wintherläder tillhandahålles
hos de flesta läderhandlare i
riket och tillverkas av Läder-
fabriks A/B Göta, Alingsås.

VÅRA TOMTKÖPARE

segla alltid i medvind — en
frisk och förlig "morgonbris"

OLSSON & ROSENLUND

DALAGATAN 1 C. + TELEFON NORR 311 10

LIFFÖRSÄKRINGS-AKTIEBOLAGET DE FÖRENADE

Munkbron 17
i statistikens ljus.

Försäkringsbestånd: 371,662 försäkringar å Kr. 383,897,807: —
Premieintäkt år 1930 Kr. 13,629,149: 60

Bolagets fonder:

Försäkringsfond	Kr. 88,720,592: —
Premieåterbärings- och vinstfonder	Kr. 11,579,531: —
Säkerhets- och utjämningsfonder	3,708,242: —
	Kr. 15,287,773: —

GULLBERGSBROHEMMET GÖTEBORG

Barnavårdsnämndens spädbarnshem,
utbildar elever i spädbarnsvård, praktiskt o. teoretiskt.
Kursen varar 6 mån. Prospekt genom Föreståndarinnan.

MORGONBRIS FEBRUARI- NUMMER

innehåller:

Den banala motsatsen.

George L. Wulff: Ett parti farligt
för kvinnorna.

Ellen Rydelius: Gator utan ände. En
springpojkes roman.

Henrich Ströbel: Den eviga mänsk-
lighetens skald. Art. II.

Sibyl: Ett försummat samhällsprob-
lem.

Ann-Margret Holmgren: Till Fridtjof
Nansens minne.

Eva Årads: Varför tiger borgar-
pressen?

Ada Negri: Löftet.

Jessica: Modets återfall.

Med. dr. Bengt Hallberg: Könssjuk-
domarna.

Elis C:son Flodh: Hos finska kamra-
ter under förbudsomröstningen.

Ebon: Vi och våra barn.

*Den enastående följetongen Klyf-
tan fortsätter.*

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utges av styrelsen för Sveriges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Wessman.

Redaktion och expedition: Upplandsgat. 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86. Postgiro
n:r 50196. För annonserna tel. V. 158 38
och 188 86.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—;
lösnummer 25 öre. Prenumeration sker
på posten.

Annonspris:

Före och i text 50 öre per mm.

Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1-sida kr. 450:—

1/2-sida " 225:—

Innersida " 375:—

Trötthet
huvudvärk
och illamående
om våren är typiskt för
blodbrist. Tag den av läkare
förordade järnmedicinen
IDOZAN
B.

Textilarbeterska i Stockholm.
Vignettbild till "Vi kvinnor i fabriken."

"Den banala kontrasten"

På redaktionens skrivbord har sluppen arrangerat ett sammanträffande, som skulle kunna föranleda vittgående reflexioner, allrahelst i skrivande stund, när lockout hotar hundratusentals svenska arbetare. Sida vid sida har lagts två kvinnopublikationer, som tala vitt skilda språk. Den ena är den elegant utstyrda Bonniers månadstidning, den andra ett litet enkelt häfte, innehållande motionerna till de socialdemokratiska kvinnornas riksmöte i mars. Vi lämna ordet åt de två.

Bonniers månadstidning:

En av de vackraste damerna inom Stockholms diplomatiska kår är mrs Clark Kerr, den nya brittiske ministerns i Chile födda maka, som tecknaren framställt med en synnerligen dekorativ »pet» i knäet, ett utsökt exemplar av den nu så moderna rasen Old English Sheepdog.

Mrs Clark Kerr kommer att medverka vid en stor välgörenhetsfest, som anordnas av herrar och damer inom diplomatiska kåren i mitten av denna månad och till vilken schweiziske ministern M. Lardy utför dekorationerna. Förberedelserna äro i full gång, och festen lär komma att bli en av de mest glänsande under denna på fester icke särskilt rika säsong. Enligt vad det förljudes, lär det inte komma att bli någon större bal på slottet, och Amaranthens ordenskapitel har högtidligt beslutat att inställa sin bal på grund av de tryckta tiderna. Utsikterna för att Operamaskeraden skall kunna hållas förefalla inte heller alltför lysande.

Men inte desto mindre är Grand hotells festväning upptagen varje kväll hela januari, och de stora klänningsateljéerna försäkra, att för deras del är det inte tal om någon död säsong. Tvärtom ser det ut som skulle höstens föresatser att reda sig med vad man hade utmynnat i en fullständig rusning efter kläder, märkbar redan före jul. Detta glädjer man sig naturligtvis åt överallt, där en viss grad av lyx är förutsättningen för mångas arbete och förtjänst. Genom att sitta hemma och grubbla på sina ekonomiska bekymmer lättar man dem icke för sina medmänniskor. Det är därför med tillfredsställelse man konstaterar, att de som kunna leva och ge ut pengar ungefär på samma sätt som de bruka, därigenom var och en i sin stad mildrade trycket av en situation, vars tyngd i många fall synes vara en smula överdriven.

De socialdemokratiska kvinnornas motionshäfte:

Röster från Gällö och Brunflo: Vi mödrar till arbetslös ungdom se med bekymmer och oro att ett i sig själv rikt utvecklingsmaterial försämras genom bristen på arbete och livsriktning. Vi föreslå därför att kvinnokongressen uppdrager åt den socialdemokratiska riksdagsgruppen att motionera om anordnande av produktivt arbete för arbetslösa; och att riksdagen går in för arbetslöshetsförsäkring.

"Vi mödrar till arbetslös ungdom" ha ordet:

Röster från Fagersta: Då ungdomsarbetslösheten, i vilken vi se en stor fara icke minst för ungdomen själv, som därigenom måste slöa till både kroppsligen och andligen, under de senaste åren tagit allt större omfattning, anhålla vi att kongressen måtte giva våra representanter i riksdagen i uppdrag att framkomma med förslag om, att på statens bekostnad anordnas kurser, där den arbetslösa ungdomen dels får lära sig praktiska saker såsom slöjd och dylikt, dels får förkovra sig andligen under ledning av därtill lämpliga lärare, varigenom åtskilligt vore att vinna till förhindrande av ungdomsarbetslöshetens verkningar.

Röster från Nacka: Den grupp av vårt folk, som hårdast drabbas av arbetslösheten, är ungdomen, och dess allvarligaste konsekvens är den psykiska påfrestning, som vid en längre tids arbetslöshet alstrar olust till ordnat arbete, förtvivlad bitterhet och levnads-trötthet samt en olycklig, missriktad inställning till samhället och livet överhuvud. Arbetareungdomen, och särskilt den arbetslösa, finner blott vägar och allmänna platser tillgängliga, där den kan tillfredsställa sitt naturliga och berättigade behov av nöje och utbyte av tankar och intressen med jämnåriga. Hemlösheten, som genom detta än bittrare understrykes, bidrar i hög grad att förminska de ungas motståndskraft mot alla de faror, som hota dem såväl psykiskt och fysiskt som moraliskt. Åtgärder i betryggande syfte mot arbetslösheten i fråga om vår ungdom är strängt av nöden, om inte vårt folk skall tillfogas obotlig skada. Förekomsten av en hemtrevlig och trivsam tillflyktsort — »*ungdomsgårds*» — eller dylikt — ledd av en för denna uppgift särskilt lämpad person, och där de unga kunna fritt och otvunget träffas till nytta och nöje, skulle säkerligen utgöra en stark motvikt mot de andliga och fysiska påfrestningarna. Med hänsyn till vad ovan anförts hemställa vi att kongressen måtte upptaga denna fråga till ingående behandling: att kongressen måtte uppdraga åt förbundsstyrelsen att med ledning av denna debatt utarbeta och fullfölja frågan inom respektive kommunala institutioner; samt slutligen att genom samarbete med det socialdemokratiska partiet och dess ungdomsrörelser fortast möjligt ernå en lösning av detta spörsmål.

Röster från Åmål: Nu rådande stora arbetslöshet har i mer än ett avseende verkat hämmande på vår organisations arbete och utveckling. Särskilt på de orter, där arbetslösheten fått stor omfattning. Även om intresset är stort blir det många gånger svårt för de gifta kvinnorna att upprätthålla kontakten med vår organisation. De små tillfälliga arbetsinkomster och arbetslöshetsunderstöd, som komma våra medlemmars arbetslösa män till godo, måste i första hand användas för familjens nödtorftiga uppehälle, och avgifter till organisationer kan man under sådana förhållanden knappast ägna sin tanke åt. Följden blir restans till organisationen och även om det är medlemmens högsta önskan att bibehålla medlemskapet, blir denna så småningom på grund av stadgarnas föreskrifter struken för bristande avgiftsbetalning. Detta förhållande är ur organisationssynpunkt sett mindre tillfredsställande och det är för vår organisation beklämmande att se hurusom många god medlem på grund av att dennas man helt oförskyllt kastats ut i arbetslöshet blir berövad sitt medlemskap.

Röster från Långhyttan: Instämmer!

Röster från Fagersta: Instämmer!

Röster från Spånga: Vi föreslå detsamma!

Röster från Boxholm: Till förbundet anslutna medlemmar böra åtnjuta avgiftsbefrielse, då de varit sjuka eller arbetslösa eller i de fall det gäller gifta medlemmar dessas män varit arbetslösa under minst sex veckor av det kvartal, vilket avgiften avser.

En samma tunga modlöshet kommer till uttryck i var och varannan av de tjugosex motionerna. "Vi mödrar till arbetslös ungdom..." Mellan raderna i de knappt formulerade framställningarna skymta tusentals svenska hem, där männen smått generade jämföra varandras händer — en gång valkiga och sprickiga, nu under månads-lång, kanske t. o. m. flerårig sysslöshet blivna vita och välvårdade; där man fåfängt cirklar runt frågan: Var få arbete?; där kvinnorna äro de sista, som få tappa modet. Vilket avstånd mellan denna värld och den, som Bonniers månadstidning företräder. Vi äro de sista att vilja vara med att hämma glädjen, där den verkligen kan få spelrum; ej heller anse vi det lyckligt att just nu förorda ett plötsligt sparande hos dem, "som kunna ge ut pengar". Vad som synes oss mest anmärkningsvärt i den gjorda jämförelsen är bristen på skönhet och förnuft i den livs-

stil, som arrangörerna av säsongens "glänsande" välgörenhetsfester hylla. Den, som har möjlighet att undgå det, bor inte gärna i ett hyreshus med smutsiga trappor och elände i var förstuga, även om det där mitt uppi skulle erbjudas stadens mest utsökta våning. I varje fall gav man sig icke förrän man fått till stånd ett annat utseende på omgivningen om det också skulle kräva offer ur egen kassa. Den, som inte reagerar på samma sätt inom samhällsbyggnaden, där det nu finnes väggar så genompyrda av elände att de ej kunna flyttas utan måste varsamt glödgas ner för att ej smittan skall spridas; där svälten och bitterheten håller vakt utanför festsalarnas portar, den måste sakna känsla för den skönhet och stil, vars förutsättningar är ändamålsenlighet och friskhet. I Morgonbris' nästa nummer anordnas en enquête, vari begreppet livsstil och villkoren för en ny sådan skola skärskådas från olika håll.

I avvaktan på denna rekommendera vi societeten i Bonniers månadstidning att studera de socialdemokratiska riksdagsmotionerna, syftande till att åstadkomma en effektiv hjälp åt de medborgare, som blivit oförskyllda offer för den rådande ekonomiska krisen. (Se sidan 26 i detta nr!)

En stimulerande lektyr, ett befriande budskap.

Det är en synnerligen stimulerande läsning, tagande sikte på solidaritetstanken mellan olika folkgrupper och samhällets solidariska ansvar för sina behövande medborgare. Här rullas upp en mängd utvägar till åstadkommandet av ett sundare tillstånd i vårt samhällsliv. Man får ny kraft, ny iver, vill genast bli med och sätta spaden till verket. Denna den socialdemokratiska riksdagsgruppens aktion bör bli ett utomordentligt budskap till arbetarkvinnornas kongress i mars, som redan motses som en befrielsens stund av de många, vilka nu äro nära att knäckas av modlöshet; här komma de att möta medsystrar hos vilka de skola kunna lätta sina hjärtan och gemensamt finna nya utgångspunkter. Alla kunna tyvärr inte beredas tillfälle att personligen närvara, men deras ombud skola i alla fall föra med hem en frisk fläkt, en starkt entusiastiskt förvisning om samhörighetens betydelse. De här ovan refererade motionerna ha i viss mån redan förekommit genom de socialdemokratiska riksdagsledamöternas förslag, men kvinnokongressens behandling av arbetslöshetsfrågan bör i alla fall med de praktiska erfarenheter, som den säkerligen skall låta komma till uttryck, bli ett gott stöd för riksdagsinitiativen.

Håstads kvinnoklubb föreslår redan att kongressen skall utlova kvinnoförbundets stöd vid fullföljande av det socialdemokratiska uppslaget till framskapandet av statliga åtgärder för människovärdiga bostäder åt landsbygdens arbetargrupper.

Vem hör änkans och de faderlösas tysta gråt?

Det pågår f. n. en utredning om s. k. änke- och barnpensionering, och denna socialreform står ju sedan länge på det socialdemokratiska partiets önskelista. Men detta är icke tillräckligt, påpekar Östersunds kvinnoklubb.

Reformer måste drivas fram av en stark folkvilja, kravet måste ständigt hållas levande. Ingenting kan vara farligare för ett reformprojekt än tystnaden. Detta har insetts av de arbetslösa, vilkas rop blivit så starkt att det börjat höras in även i våra borgerliga lagstiftares och vår regerings väl ombonade salar — men vem hör änkans och de faderlösas tysta gråt? (Läs fattigvårdsfunktionärens uttalande i Morgonbris januarinummer.) Vi anhålla hos kongressen att den beslutar igångsättandet av en kraftig, hela landet omfattande propagandaaktion.

Förutom önskemål om en gemensam titel för alla kvinnor, (ta del av uppfattningen härom på sidan Vi leva) om

Kvinnornas internationella nedrustningskampanj.

I arbetet för upplysning och samlande av den allmänna opinionen, så att den må kunna ge delegaterna i Genève det stöd de behöva för att föra nedrustningskonferensen till ett gott resultat, ha de organiserade kvinnorna en betydelsefull uppgift och bildat en gemensam nedrustningskommitté.

Att de svenska kvinnoorganisationerna insett detta, visade sig vid upplysningsmötet den 20 januari. Musikaliska akademien var fylld till sista plats av en intresserad publik, som synes av våra bilder på vignettsidan, vilka fotografen passade på att ta under professor Östen Undéns föredrag.

förbud för barn under 15 år att inköpa tobaksvaror, om vaccinationslagens mildrande, om att till kvinnoförbundets politiska verksamhet kunna lägga även andra uppgifter, som ligga kvinnornas dagliga gärning närmare i stil med t. ex. det finska systerförbundet (se artikel om dess verksamhet på annan plats i detta nummer), föres även fram den vidlyftiga avrustningsfrågan. Från Lidingö kvinnoklubb heter det:

Det internationella samarbetet i avrustningsfrågan har många stötestenar och under tiden som världen väntar på lättnader i krigsbördorna ökas dessa i stället under det att det internationella avrustningsarbetet gång på gång störes av än det ena, än det andra landets garantikrav. De senaste händelserna inom svenskt militärväsende (flygvapnet, vapensmugglingarna till Munckska kåren m. m.) borde ensamt de kunna utgöra skäl till att vi taga ställning till frågan om isolerad avrustning. Då vårt militärväsende utnyttjas till att all slags ljusskygga och folkfientliga sammanslutningar få växa sig starka för att i sinom tid kanske vara redo att lamslä den svenska arbetareklassen och med dem den demokratiska samhällsordningen, borde vi inte då vara redo att medverka till att detta system får ett så hastigt slut som möjligt.

Det har i den socialdemokratiska pressen påtalats att skolorna användas till att understödja något så ohyggligt som vapenövning för skolungdom. Är det icke tillräckligt med den krigsmentalitet som barnen omedvetet bibringas genom läroböckerna.

Vi måste få bort så mycket som möjligt av den onödiga barlast varmed barnasinnena betungas ifrån tidigaste barnaår, och det är mödrarna, som i första hand skola vaka över att så sker. Men mödrarna äro själva ofta i behov av både väckelse och fingervisning då det gäller att leda barnasinnets in på rätt spår och detta kan ske i större utsträckning än hittills genom vår lilla utmärkta tidning Morgonbris.

Gällö och Brunflo kvinnoklubbar hemställa:

att kongressen uttrycker sin avsky för all krigsföring och en önskan att nationell och internationell avrustning blir en verklighet.

Ett möte mellan Idun och Morgonbris.

Redaktören för Idun har i ett av tidningens senaste nummer ägnat Morgonbris en uppmärksamhet som till en del gått oss varmt till hjärtat. "Morgonbris har utvecklats till en ytterst intressant modern tidskrift", skriver Eva Nyblom. "Apparitionen är ren och fantasifrisk. Och innehållet har både ande och ideell mening. Med ett ord, jag känner mig ofta glad, stimulerad, uppbyggd, när jag läser Morgonbris, även fastän jag på de flesta punkter har helt motsatta åsikter." Ett erkännande har en utomordentligt värdefull effekt. Inför det inser man i fördubblad grad ofullkomligheten i sina ansträngningar och sporras till förnyade krafttag. Men Eva Nybloms ord entusiasmera även på ett annat sätt. Det händer säkerligen inte ofta att en tidning får motta ett så uppriktigt hjärtligt handslag från en kollega, allra helst när väsensarten är så pass olika som fallet är mellan det blida, traditionstroga kulturorganet Idun och den politiska, samhällskritiserande Morgonbris. Sammanställningen framkallar en idéassociation av ett möte mellan en redan grånad kultiverad professor-ska och en trettioårig fabriksarbeterska, frejdig och stark i sin tro på en ny jord. Hur skulle det inte vara om tidningarna kunde uppträda med en sådan ton mot varandra i stället för att de, som nu ofta händer, i den vinningslystnas rädsla för konkurrens tillgripa de grövsta medel för att slå ut medspelarna ur ringen? Vi tillåta oss emellertid att utläsa ännu något mer ur Eva Nybloms brev. Är här möjligen inte att spåra ett tecken på att även de kretsar, som Idun räknar sig till, börja spränga sin självvalda isolering och söka sig ut till de stora händelsernas brännpunkt, lämna boken och handarbetet i den ombonade soffhörnan och göra gemensam sak med världens kämpande människohäror?

Eva Nyblom är emellertid inte entusiastisk hela vägen. Morgonbris fredsuppmaning i januarinumret har gjort henne ledsen, förklarar hon, och därmed bli även vi ledsna, ty här stöta vi båda på en ytterst ömtålig punkt, vilket

låter oss förstå att än är det långt kvar till det Tipperary vi tycka oss skymta just i vårt ögonblick av kollegial sympati, den dag, då vi skulle kunna förenas i vår strävan till ett nytt samhälle. I Morgonbris' blänkare, som "blev en ganska betydlig droppe i vår väns bägare av olycksalig och klandrad skepsis", hette det: "Vad böra arbetarklassens kvinnor göra då borgarklassens ligga på skytteövningar eller tjänstgöra som köksor på landstormsövningar? Jo, samlas i studiecirkel och där studera fredsfrågan och klargöra för sig fredsproblemets verkningar på samhällsfrågorna". Iduns redaktör betecknar detta vara att mot bättre vetande sprida illvillig missuppfattning. Vi böra mycket väl veta, anser hon, att borgarklassens kvinnor inte ligga i sportskyttetävlingar, därför att de rasa av blodig krigslust och vilja lära sig skjuta till måls på sina medmänniskor. Vi böra mycket väl veta att 999 lottor på tusen tjänstgöra som köksor åt sina män, därför att de anse det vara sin plikt mot hem och fosterland. "Någonstans skall fredsarbetet börja. Men varför då inte börja med just oss själva och just i våra egna tidningar? Det är ju framförallt den nya fredsmentaliteten, som skall skapas."

Ja, just det, Eva Nyblom. Morgonbris har aldrig påstått att borgarklassens kvinnor ligga i sportskyttetävlingar, därför att de rasa av blodig krigslust. Med exempel från Italiens och Tysklands borgerliga kvinnoläger, där efterhand utbildats sannskyldiga amazontrupper, ha vi varnat för framskapandet av en motsvarande mentalitet bland Sveriges kvinnor. Vi anse de borgerliga kvinnornas deltagande i landstormsövningarna även om detta endast inskränker sig till kokvagnarna, ödesdigert därför att flertalet lottor ge sig in i denna så ohyggligt allvarliga rörelse med ringa eller inget alls begrepp om allvaret, om förutsättningarna för krig och fred. De måste lära sig inse det fördömliga i att tanklöst flirta med de makter, som hota att i ett nu rasera inte bara vårt lilla land utan hela vår värld. Men det är inte alltid man väcker en sovande med bara ett milt tillrop utan man får ta och duktigt ruska om den. Just lottorna föranleda oss att utbrista med Helga Sjöstrand i Tidevarvet:

»Vad är egentligen kvinnorna för en sort? Varför får man dem inte med i samhällsarbetet i någon större utsträckning?

Högerkvinnorna har både tid och intresse för något sådant som sina Lotta-föreningar. Där lägges ner en mängd arbete, inte minst på nöjeställningar. De kan ledigt vara ifrån hemmet hela dagar, ja, hela veckor, när de går igenom sina kokvagnskurser och allt vad det heter. Varför kan de då inte lika gärna ta säte och stämma t. ex. i en fattigvårdsstyrelse eller en barnavårdsnämnd och lägga sin tid och energi där?

"Ingen är så djärv, heter det, som den som tror på människorna." Kära Eva Nyblom! Morgonbris tror på människorna (brevet i Idun har ytterligare stärkt vårt mod härtill). Därför bli vi hart när vilda, när vi se landstorms-lottorna. Vi vill inte tro våra ögon. Vi skola här inte dra upp någon debatt i fredsfrågan, utan inskränka oss till att hänvisa till ovan återgivna motioner till kvinnokongressen. Den blir i mars och alltså efter att nedrustningskonferensen hunnit visa något av vad den vill och förmår. Vi hoppas att denna skall komma all skeptiker på skam och ge oss många nya utgångspunkter och därmed måhända även möjligheter för Eva Nyblom och oss att avvärja vårt lilla speciella krig. I avvaktan på den tidpunkten kunna vi gå omkring den heta gröten och söka oss andra vägar till ett realiserande av uppslaget "att börja med just oss själva och just i våra egna tidningar". Idén att sammanföra Iduns och Morgonbris' läsarinor till en debatt i hembiträdesfrågan är helt säkert en god start, ty utan att reformera ordningen och andan i hemmen torde det bli svårt att få ett annat utseende på människorna och samhället.

Gator utan ände — en springpojkes roman

och en bitter anklagelse mot
uppfostringsanstalterna, som ska-
pa men ej förbättra brottslingar.

Nöden, arbetslösheten, brottet — denna hemiska trio är ledmotivet i den hänsynslöst realistiska och genom sitt sociala patos så gripande proletärromanen *Strassen ohne Ende* (Gator utan ände), som Justus Erhardt nyligen utgivit i Berlin. Hur aktuell denna svartmålning är, kan man övertyga sig genom en blick på Stockholms Tidningen—Stockholms Dagblads spalter, där en utsänd korrespondent, Knickerbocker, som klädd i lumpor gör studier i slumkvarteren och lämnar målande skildringar av livet bland Tysklands svältande miljoner, från de hemlösas natthärbärgen, kneipen och ungarshotell. En av de obskyra krogar i slumkvarteret, som korrespondenten beskriver, är tillflyktsort för rymlingar från uppfostringsanstalter, alla omyndiga, arbetslösa, svältande. Dessa uppfostringsanstalter, där pojken, som av hunger snattat en slant eller en matbit, sammanföres med mordbrännaren och den sexuellt abnorme och — vad värre är — måste dela sovsal med dåliga kamrater, som så småningom lyckas fördärva honom, äga tyvärr också sin motsvarighet i vårt land och här varit föremål för hetsiga pressdebatter. När skall man få upp ögonen för det vanvettiga i att fösa samman alla slags ungdomar, som begått lagöverträdelse, i stora anstalter, där sinnet hårdnar och abnorma drifter väckas, när skall man inse, att man kan nå mycket bättre resultat med att anbringa de minderåriga, som kommit på villovägar, i mindre grupper, utan den prägel av kasärn, som är orsak till ständiga rymningar. Idealet vore

väl, att uppdelna pojkarna i "familjer" på 10—15 stycken, psykologiska klas-ser", som under uppsyn av en husfader—lärare och en husmor fingo bebo lantgårdar, vilka lågo i varand-ras närhet och för att minska administrationskostnaderna hämtade sin mat ur ett centralkök. Hur en sådan vanlig uppfostringsanstalt ter sig på nära håll får man intensivt uppleva i Justus Erhardts roman, som här i sina huvuddrag skisseras.

Hans Schultz är springpojke hos firman Friedländer i Berlin och har 17 mark i veckan, varav han får behålla 2, men en dag försnillar han åttiote mark. Som i en dröm förflyta fyra dagar: han går på Aschinger och äter bröd och två par korvar, ser "Den ensamma ranchen" på bio två gånger, och Lilli, "Weddings vackraste flicka", dansar naken med svagt vippande bröst. "Minderåriga ha ej tillträde" men Hans sitter där ändå torr i halsen av upphetsning. Varma, friska potatisplättar smaka härligt! Tre pojkar se hungrigt på, Hans inbjuder dem. De ha just rymt från uppfostringsanstalten, en av dem sprang ur ett tåg i full gång, då man ville skicka honom till Westfalen. De försvinna, han är åter ensam, går ensam, går ändlösa gator — vem utom han har räknat alla Friedrichstrasses hus? — han sitter på en bänk, men rusar upp då steg höras, det är bylingen! En fint klädd man vill bjuda honom på kaffe, det är varmt och skönt på kaféet, så lägger mannen handen på hans knä, han gör honom skamliga förslag. Hans springer tills han tappar andan. Han pinas av

hunger, hos Aschinger ligga minst hundra smörgåsar i fönstret med ägg, sardeller, med medvurst, hela kroppen värker av vandrandet på gator, men han vågar ej gå hem. Människor gå oupphörligt förbi, men han är ensam, han har ingen. På Alexanderplatz håller man på att bygga. Hans faller ned på en brädstapel och somnar.

Tidig morgon hos familjen Schulze i Berlin-Mitte. Väckarklockan ringer ilsket. I det enda rummet bor metallarbetaren Karl Schulze, Hans far, 55 år gammal, anställd hos AEG, sedan nitton år medlem av socialdemokratiska partiet, kassör i distriktet, ett mönster av pålitlighet. Varje morgon stiger han upp 5.30, trettiofem minuter för att tvätta sig, klä sig och äta frukost, år ut, år in. Så utför de fyra trapporna till arbetet. I dag är han på misshumör. Hans är försvunnen. En sådan slyngel!

Fru Elise Schultze, 53 år, förut arbeterska på en kartongfabrik, nu städerska på Danatbanken och vid sidan därav mor, har ingenting frågat om sonen. Utom Hans har hon två barn. Lissi, 19 år, försäljerska hos Tietz varuhus, vacker och levnadsglad, hon föredrar Bembergsilkesstrumpor framför macco och drömmer om ett eget rum. Nu sover hon tillsammans med far, mor och Ida, trettonåringen, i sju års tid har hon tvättat sig i köket, där Hans har sin soffa. Lördag och söndag går Lissi ut på dans. Nåja, flickan är ung, hon måste ha något ut av livet. För ett år sedan hade fru Schulze också lille Gerhard, men en dag, då han lekte på gatan, kom en lastbil och körde över honom.

Blodfläcken på stenläggningen syns ännu, nu leka andra barn över den. Klockan nio kommer vaktmästaren från poliskontoret och meddelar, att Hans anträffats, efter förhöret hos kriminalpolisen kan han återvända till hemmet. Fru Schultze gråter fem minuter, så går hon och hämtar sonen. Jakten efter arbete... Av Tysklands miljoner arbetslösa äro flera hundratusen minderåriga, under 21 år. Hans är en av dem. Tre gånger i veckan på förmedlingen, sex gånger i veckan passar man tidningsförlagets lastbil, som kommer med listan "Arbetsmarknaden". Den slukas av tvåhundra människor, som stryker för adresser, folkmassan upplöses, de lyckliga som ha cyklar, äro redan långt borta... Fyra veckors besvikelser. Hans sväljer salta tårar på kvällen i köket. En dag äntligen en stråle hopp: i glas- och porslinsaffären Schickler frågar man inte efter sista platsen, han blir anställd: 18 mark i veckan, fullt med arbete: elda kamin, hämta vatten, städa, packa och bära ut varor. Men chefen är vänlig. Hans är åter människa; på julafton kan han ge far cigarrer, mor kaffe, en portmonnä åt Lissi och ett cirkusspel åt lilla Ida. Ungdomsdomstolen fäller sitt utslag: Hans skall ersätta de 83 marken, men med vad? Och han är så ensam bland Berlins fyra miljoner fem hundra tusen, ingen talar till honom, bara Friedel, som kan berätta om flickor och en kväll utanför porten ädelmodigt säger: "Du kan få Inge." Efter bio, i ett nybygge, har Hans sin första erotiska erfarenhet med den sextonåriga redan erfarna Inge. En vecka senare slår Hans sönder en kruka. Tre och femtio kostar den. Det skall dras av på lönen. Och Inge går nu med en annan. Vilken tillvaro. Någonstans måste det finnas ett annat liv. Bort härifrån. När han skall hämta 470 mark åt chefen, rymmer han med pengarna, reser till Hamburg. Utanför stationen träffar han en fin dam, hon ser leende på honom, de följas åt till ett hotell. När Hans vaknar på morgonen äro pengarna borta. Sjuttiofem pfennig har han kvar, det räcker till korv, potatissallad och en kopp kaffe på en liten krog. Strax bredvid honom sitta tre andra pojkar, en är berlinare och heter Orje. Han har rymt från uppfostringsanstalten. Han känner livet och räcker sin nyförvärvade vän ett skrynkligt papper. Nu heter Hans i stället Hermann Henning, är tjugo år och född i Altona. Nu börjar ett nytt liv. Nätterna tillbringa han med sju kamrater ovanför ett stall, med lumpor och täcken över sig, han fryser och kan bara sova litet, han är smut-

sig, han tigger och får en gång ett bröd och ett rött äpple av en liten flicka, som är lik Ida. Orje får äta äpplet. Hans kan inte. På kvällarna träffas pojkarna på den lilla krogen, dela cigaretter, bröd och en sejdell bier. Runt omkring sitta flickor med hårda, lurande ansikten. Det är vår. Hans längtar efter sitt Berlin, Orje och han ge sig ut på vandring. Hur härligt att ligga vid skogskanten och låta solen skina på bröstet, in i sömnen hör man fågelsången. Men ibland tänker Hans på hemmet, på mor, och då lipar han. Orje är en god kamrat, han skrattar inte. Sjutton gånger har han rymt från anstalten, travat kors och tvärs genom Tyskland, varit i Österrike och bortom belgiska gränsen. Han hade inte hem. Oäkta född, modern död, sju års barnhus, tre år hos bönder, sedan sju år på uppfostringsanstalt. Nu var han tjugo år, anstalten sökte honom, men om ett år måste de lämna honom i fred. Han hade bara stulit en gång, en cykel, annars var han ärlig, men han kunde ej lida tvång. Anstalten var en maskin, den som kom in i den, satt kvar. I sällskap med Orje får Hans lära mycket. Att gå sju, tio timmar om dagen är ingen småsak. Orje sköter hans fot, när den är svullen och öm av dåliga skor och veckors vandring, ja, han stjal en cykel åt vännen, så att han fortare skall nå Berlin. Fyra kvällar å rad smyger Hans kring hemmet, han drömmer om att än en gång få sova i kökssoffan, hemma... En förmiddag står han ej ut längre, han knackar, intet svar. Ida är kanske inne, men man har förbjudit henne öppna. Några handräckningar i torghallen och han har några pfennig till mat, det sliter i inälvorna. På ölkrogen slår plötsligt en sejdell i lampan, mörkt, musiken tystnar, någon vrålar, en gäll vissling, en strålkastare lyser upp och man ser fullt av poliser. Razzia, förhör, ensam cell, uppfostringsanstalt. Fem veckor har Hans nu varit på anstalten. Varje morgon måste han kämpa för att hårda ut: han *vill* bli en anständig människa. Här går allt efter schema: tvättning, mat, arbete, lek, allt, till och med rymningarna. I dag rymmer en, efter så och så många veckor kommer han igen, tio gånger upprepas detta. Ordning, ordning... Föreståndaren, herr Biene, är en ivrig uppfostrare, han har gått igenom en psykologisk kurs och läst två läroböcker i psykoanalys, och hans kolleger kalla honom i smyg "komplexet". Herr Biene menar väl, men än bättre är, att han som komplement fått sysslomannen herr Wenig. Denne har snart varit tjugofem år i an-

staltens tjänst. Hans minns ännu den tid, då man satte på ungarna blyskor för att de inte skulle rymma så lätt. Då fingo de tjugo rapp prygel och sen muckade ingen, för att inte tala om örfilar. Mången pojke har skrivit till honom: Stryket gjorde mig till folk. Men nu när prygelstraffet är förbjudet... Kunde han nu inte klara en pojke, kastade han ut honom, pojken begrep och rymde... Hans har skalat potatis tillsammans med tio andra pojkar i tre veckor. Stora och små potatisar. Han blev slö av detta eviga enahanda, men nu vridder han maskiner i tvättstugan. Genom gallret vid portvaksstugan skyntar han ibland livet: en bil, en grupp människor. Han vill springa fram till gallret, men då ropar herr Biene på honom. Ack vad vet ni om mig, herr Biene? Jag vill bara titta ut på livet...

Berlin ligger långt bort, fyra timmar med järnväg, men varje vecka rymma två, tre stycken, löpa mitt i vintern i djup snö utan skor, överväldigade av längtan efter friheten, burna av en stark vilja... Men Hans håller ännu ut. Och han får här under nätterna i de gemensamma sov-salarna uppleva ting, som fylla honom med äckel.

"Vad skall jag göra här? Ge mig arbete, arbete! Jag vill hem. Därute rinner livet förbi. Jag vill ut..."

(Forts. och slut i nästa nummer.)

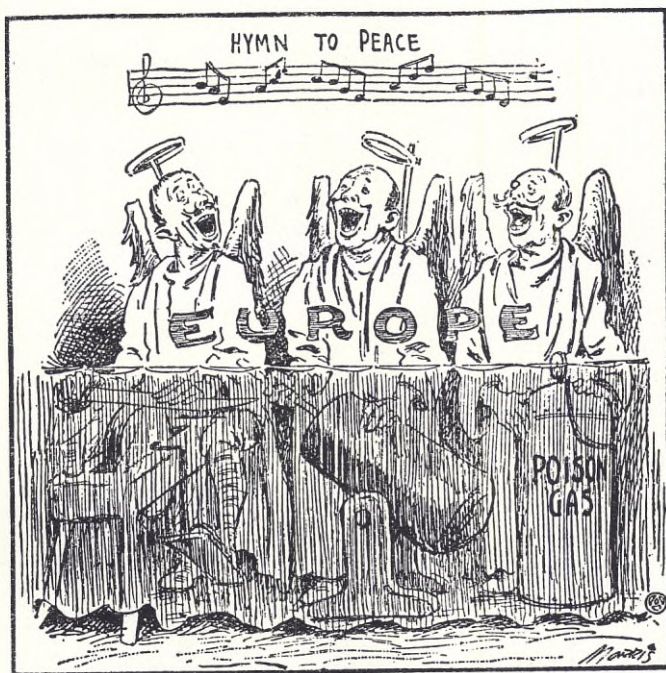

Ett parti farligt för kvinnorna

Ett 19-årigt, tyskt arbetarebarn — dotter till en metallsvavare från proletärernas hyreskaserner i Berlin-Norr — lyssnar till ett samtal. Hon hör ordet "avrustning" i samband med den kommande nedrustningskonferensen i februari. Flickan avbryter: "Förlåt, vad är 'avrustning'?" Förvånad ser man på frågerskan. Men undran ger plats åt fullkomlig häpnad, då flickan förlägen fortsätter: "Och vad är nedrustningskonferens? Det känner jag inte till!"

Inget påhitt. Nej, blodig sanning. Hänt under en av de sista dagarna av år 1931!

Vad betyder detta? Det betyder ej, det bevisar. Och det bevisar följden av ungdomens uppviglande till gatans bråkpolitik, såsom det i dag sker i Tyskland. Det pratas så mycket dumheter om Rysslands framgång vid Tysk-

Europas hymn till freden

lands bolsjeviserande, om arbetarnas revolutionerande! Det pladdras så mycket av kloka tidningsteoretiker och deras trogna — förbehållslöst trogna, eftersom de själva ej kunna tänka logiskt, ej heller vilja det — om den kommunistiska faran. Den nationalsocialistiska omnämnes däremot bara tillfälligtvis. Göteborgs Handelstidning förkunnade t. ex. för en tid sedan i ett telegram ifrån Berlin bl. a.:

” — — — omkr. kl. 10 på aftonen upplöste polisen ett hemligt kommunistiskt möte i förstaden Neukölln. 70 deltagare anhölls. — Ett tusental nationalsocialister sam-

lades vid Kurfürstendamm och drevo under antisemitiska rop genom gatorna. Polisen hade vid 11-tiden på kvällen anhållit ett 30-tal personer. Under kvällens lopp överföll en grupp nationalsocialister ett kafé vid Kurfürstendamm, där fönsterrutorna krossades och annan förödelse anställdes. Ett antal gäster, som man antog voro judar, misshandlades. Polisen anhöll 12 personer.”

Intressanta siffror, som kunna ge den fördomsfrie läsaren något att fundera över. Kommunistförsamlingen på 70 personer upplöses och alla 70 deltagarna anhållas. De tusen nazis få under antisemitiskt skri och pöbelaktighet dra igenom gatorna, men blott trettio av dem arresteras. Man låter det komma därhän att bråkstakarna krossa fönsterrutorna i kafeet och t. o. m. svårt misshandla närvarande gäster, bara därför att de se ut att kunna vara judar. 12 av gärningsmännen anhållas. Allt i allt anhållas således 42 av 1.000 på gatan bråkande nazis, under det att man anhåller 100 % av den utav 70 man bestående kommunistförsamlingen, som håller möte utan direkt fara för befolkningen. Att tala om storleken av den eventuella faran från den ena eller andra gruppen, det är nonsens.

Viktigare är det att fastställa det faktum, att det i Tyskland tillåtes nazi samma sak, som för kommunisterna in i tukthuset. Därigenom får det hela i utlandet ett skevt utseende, åtminstone i det s. k. neutrala utlandet, och härtill hör Sverige. Det övriga utlandet, härtill hör först och främst Frankrike, ser mycket klart och godtar ej några lögnar. Nationalsocialismen är för tillfället den största faran. Ej blott för den s. k. inre freden i Tyskland; ej blott för det åtminstone i dag ännu visade svart-rött-guld, d. v. s. republiken Tyskland och därmed Weimarförfattningen; ej blott för Tyskland och dess ställning till den övriga världen, utan den utgör faran för hela världens fred, alla folks inre och yttre fred.

Varför?

Nationalsocialisternas statsförstörande tendens medgives oförbehållsamt av dem själva. Press, litteratur, parti-”program” (om vilket nyligen den tyske kejsarsonen August Wilhelm sade, att det var sådant att varje Hohenzollare kunde helt anamma det!), varje yttrande av nazis, om det gäller ett tal av deras ledare, om det gäller beskjutning och mord på andra, särskilt anhängare av republiken, socialdemokrater och kommunister, om det gäller skymf, pöbelaktighet och angripande av judar, misshandel av judiska trafikanter och kafégäster, skandalscener i teatrar och biografier emot styckets tendens eller emot oskyldiga besökande och åhörare, krossande av fönsterrutorna i judiska butiker, eller om det gäller ”stormtruppens uppmarsch” (den kommunistiska ”Röd Front” har för länge sedan förbjudits och upplösts för dess revolutionära och provokatoriska propagandas skull), var och när det vara må, alltid ropas det på revolution, på förstörelse. Nationalsocialisternas tidningar publicera på första sidan dag för dag: ”Kamp emot judarna”. Men den tyska republikens regering, vars författning ej erkänner någon som helst skillnad emellan konfessionerna, den re-

gering, i vilken många judiska medlemmar inneha ansvarsfulla platser, denna regering förbjuder visserligen kommunistiska tidningar och kommunistisk propaganda, anhåller kommunister, dömer dagligen sådana till många års tukthusstraff, *men* lämnar nationalsocialisterna tämligen ostörda i deras revolutionära, människorna hetsande verksamhet.

Det är förvånansvärt med vilken öppenhet nationalsocialisterna, var det än må vara, berätta om sina statsfientliga mål och avsikter. Genom den hithörande propagandan: "Den röda diktaturens störtande! Upprättandet av det (sagolika!) tredje riket!" ha de lyckats att få alla övriga "s. k." nationella partier under *en* flagga.

Den s. k. nationella oppositionen, ty det var i början Tysk-nationella partiet, ansluter sig således i dag utan vidare till nationalsocialisterna. Hur lyder nu det mycket omtalade nationalsocialistiska programmet, detta program om vilket herr Hitler säger att det måste vara orubbligt?

Det finns också andra yttranden av den storartade herr Hitler. Det står t. ex. i hans bok "Min kamp", andra volymen, sid. 121: "*Inlåt dig aldrig på diskussioner; hela systemet skulle kunna rubbas därigenom. Och var ej små-*

aktig, när det gäller sanningen. En liten lögn i rätt tid kan vara till oerhört stor fördel."

Denna princip är rätt karaktäristisk för detta program. Intet medel är förkastligt bara det kan tillföra partiet nya anhängare. Diskussioner förekomma ej. T. o. m. i riksdagen förklarade en nationalsocialist, då han jämt talade om det tredje riket och blev tillfrågad vad han menade därmed: "Härpå svarar jag ej! Det får ni nog se!"

Vad få vi se? Det kan ej finnas annat skäl för ett sådant undvikande svar än att man ej själv vet vad som egentligen avses att ske eller kommer att ske. Såsom alla primitivt revolutionära partier följa även nationalsocialisterna parollen: "Först vilja vi ha makten, — sedan få vi se vart det bär! För maktens gripande är allting klart. Vad som sedan erfordras för maktens bibehållande och för att bygga upp en ny stat, det bryr man inte nu sin hjärna med. Antagligen kommer detta av sig självt.

Men det finns också något reallt i nationalsocialisternas program. Här skulle jag vilja gå närmare in på det öde, som särskilt väntar kvinnorna. Det säges alltså ut att det är av största vikt, att kvinnorna i det tredje riket (1871

(Forts. sid. 25.)

Hitler och hans män.

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

(Forts.)

— Allt syns bero på om regeringen önskar en strid, och jag kan inte förstå varför den skulle önska det, sade hon sakta.

Royd blåste ut ett rökmoln.

— Baldwin önskar intet slagsmål. Jag tror inte att han önskar någonting så särskilt bestämt med undantag att hålla det hela i gång på något sätt, och jag förutsätter att detta är det enda en högerns statsminister borde önska, även om han kan tacka sin smala lycka om han får det i dessa dagar. Men hur är det med Churchill?

— Det är just Churchill jag tänker på, sade Joan. Han har fantasi. Jag tror inte att han önskar ett land med bruten ryggrad, vilket en nerpressning av gruvarbetarnes standard skulle betyda. Royd lutade sig framåt för att knacka askan av sin pipa mot spiskyddet.

— Du såg honom inte som jag i underhuset sist i juli, då statsministern meddelade om kolsubsidierna för att den gången undvika en storstrejk. Baldwin uppträdde fullt värdigt, men Winston visade tänderna mot arbetarepartiets platser. "Vänta ni", sa' han. — Han gör nog vad han kan. Och han hatar fackföreningsledningarna som han en gång hatade boergeneralerna, men det finns en vilsegången ton hos Churchill av vad jag skulle vilja kalla fantasifull demokrati. Han skulle bli en förtjusande revolutionär ledare. Han är bortkastad så länge han lever i förmiddagsdress. Han skrattade.

— Det är konstigt att finna så mycket känsla för Winston hos dig. Jag skulle inte trott att han var någon kvinnohjärte.

— Nåja, han är precis ingen scheik, förstås, men — det finns i alla fall en skymt av en djärv satan i honom ... Jag menar, han är olik andra — de flesta karlar äro allt för lika varann....

— Här ha vi den omisstänksamma dragningen till det romantiska, som även kan dyka upp hos en kvinnlig Röd, skrattade Royd. Det var skönt att få skratta. Det utlöste spänningen i hans kropp.

— Det är inte någon romantisk dragning, sade Joan. Jag vill döma honom till avrättning, om jag händelsevis kommer i spetsen för något tribunal under revolutionen, och jag skall göra det med den största tillfredsställelse. När reser du till London?

— I afton.

— Låt mig följa med.

— Men ditt arbete?

— Jag har ingenting särskilt igång för ögonblicket. Därför var jag så djupt nere, då du träffade mig här. Jag har slutat underhandlingarna i Rochdale. Du vet att vi fick fem kronor påökt för flickorna och de lägst betalda männen? Och i alla fall, fortsatte hon, då Royd nickade att han kände till Rochdalesaken, om det blir något större bråk, så kommer det vanliga fackliga arbetet att bli omöjligt, och din lilla kvinnliga organisatör kan bli nyttig att ha i närheten.

— Joan i den patetiska rollen av en liten kvinna, log han.

— Inte alls, och hon blev mycket röd. Joan förkunnade alltid att hon hatade kvinnor, som vädjade till sitt köns attraktionskraft i allvarliga affärer, men hon var storartad omedveten om, att hon inte kunde låta bli att just genom den där könets dragningskraft influera på män sådana som Royd. Det var lika omöjligt för henne att undgå detta som att undgå att andas.

— Men hur går det då med det där trappistklostret som du frågade efter adressen på, sade han litet gäckande.

— Strunta i det där, William. Kommer sammanträdet i London att bli en privat liten fäktning mellan styrelserna, eller få de vanliga funktionärerna också vara med?

— Om det nu verkligen blir någonting, så kommer allesammans att få jobb upp till halsen, men jag tänkte nästan — för den uppbyggade flickan verkade det som om han talade vansinnigt saktfärdigt — jag tänkte nästan att du skulle kunna hjälpa mig en

smula, om du reste ned till dessa preliminära resonemang. En ordinarie sekreterare skulle ställa till mera bråk än hon är värd. — Åh, William, gu' välsigna dig. Jag skall bära din väska och skriva dina hemliga brev, eller slåss med polisen eller göra vad som helst.

Royd skrattade.

— Någonting mycket tråkigare, som att skriva flygblad och cirkulär, blir sannolikt till större nytta.

— När far du?

— I afton. Kan du bli färdig?

— Hör på karl'n! Jag skulle vara klar att resa till Peking om två timmar.

— Bra. Tåget går tolv och femton. Jag möter vid stationen.

KAPITEL II.

Då de tidigt på morgonen anlände till London gav Royd sig iväg till ett hotell på Southampton Row, medan Joan tog en bil till Gordon Square. Hon hade nyckeln till ett hus där, och huset ägdes av Mary Maud Meadows. Mary Maud var en förmögen ogift kvinna, bland de högsta hönsen i en exklusiv Bloomsburykrets, vars medlemmar skötte om varandras ryktbarhet genom att recensera varandras böcker. Varje litet skralt verk hälsades då det utkom som en ny Tjechov, en mer sensitiv Dostojevski, en återuppståndelse av Shelleys geni. De flesta människor läste recensionerna men icke böckerna, och allt vad de ville var att få veta, vilken av ögonblickets alla böcker kretsen korade till sista skriket ifråga om litterär genialitet. Tillkännagivandet härav hade icke mindre effekt därför att recensenterna voro för andligt upphöjda för att nedlåta sig att personligen eftersträva publicitet. Den tätt slutna dörr, som skilde dessa skribenter från den dagliga pressen, representerade en metod att göra intryck, så klyftig som om den utpekulerats på det mest omsorgsfulla sätt.

Mary Maud skrev inte romaner eller recensioner och inte målade hon modernistiska taylor. Hon köpte. Hon hade en älskvärd villighet att betala för att hennes hem blev nydekorerat när helst något nytt ungt ljushuvud togs upp i kretsen. Hon finansierade trycksaker, tavelutställningar, konstiga teaterföreställningar, allt med en väl tempererad entusiasm. Men hon var en vänskapsfull natur. Stående fullkomligt utanför varje klass- och penninghänsyn tyckte hon om att sammanföra människor, som kunde bli varandra till ömsesidig nytta. Hon var så villig att taga på sig ändlösa besvär för att själv hjälpa människor att hennes mera betydande bekantingar av ren skamkänsla bringades att också hjälpa. Hon var korpulent och tämligen lång. I ett rum där hon var medelpunkten bland människor med de moderna slanka linjerna, verkade hon så tillfredsställd och lycklig. Vid femtio år hade hennes välmående ansikte knappast en rynka.

Joan och hon hade träffats i Leeds, dit Mary Maud hade rest för att närvara vid en försöksföreställning av ett mer än vanligt excentriskt underverk. Efteråt skulle hon på Teaterbesökarnas klubb förklara vad saken innerst inne gällde. Leeds intelligens föreföll på ett passande sätt imponerad och mumlade fullt korrekt "underbart", "så modernt", "den där inre sanningen, se".

Joan hade förskräckt klubben och tilldragit sig Mary Mauds uppmärksamhet genom att säga sin osminkade mening om alltihop. Hennes inlägg i diskussionen var typiskt för henne. Pjäsen, sade hon, var en usel smörja. Författaren hade ingenting att säga och trasslade in sig i en hopplös härva under försöken att få fram någonting. Han hade ingen omedelbar kontakt med livet. Nya scentricks, hur förbluffande de än voro, kunde inte dölja den tomhet, som kom sig av en absolut brist på originell tanke. Mary Maud tänkte: "Det är bra virke i den där jäntan. Hon är

(Forts. sid. 23.)

VI LEVA 1932

Läsare, grip pennan och låt andra få ta del av edra erfarenheter, funderingar och synpunkter! Fråga, det finnes så få frågare! »En fråga tränger alltid djupare och längre än ett svar.»

VI OCH VÅRA BARN.

Det finns väl ingenting på jorden, som blivit så beprisat och mångbesjunget som moderskärleken. Men så finns det väl inte heller någon större lycka än den, att äga ett barn. Moderskärleken, har blivit liknad vid en "lovsång utan ord" och det är en underbar liknelse, ty är det inte lovsång som fyller våra hjärtan, när barnet lägges i vår famn. Hur många böner och suckar stiga inte ur modershjärtat, om all jordisk lycka och välgång för barnet.

Det är varje sund och naturlig kvinnas rätt och plikt att föda barn, men det är inte alla kvinnor beskärmt att känna den sanna moderslyckan, emedan de av omständigheter tvingats att avstå ifrån att själva uppfostra sina barn. När den ogifta kvinnan blivit mor blir det i regel en annan kvinna, som får uppfostra hennes barn, detta även om hon har aldrig så goda förutsättningar för att bli en god uppfostrinna. Även om hon hos sig själv kunde bereda ett lika gott hem för sitt barn, som någonsin den gifta modern, så är hon inte tillräckligt frigjord, för att sätta sig över människors dom. Och som det nu är, är det kanske lyckligast för barnet att få uppfostras i ett gott fosterhem, i stället för hos sin ogifta moder, om inte förr så när barnet börjat skolan, kan det hända, att det av en oförståndig lärarinna eller tanklösa skolkamrater får lida för sin frökenmamma. Finns det då ingenting att göra för att förhindra, att ett barn skall behöva uppbära smålek för sin moder, vars kanske enda fel består i att hon inte blivit gift. Jo, om alla vi socialdemokratiska kvinnor gingo fram för att kräva laglig rätt för alla mödrar att använda frutiteln, skulle säkert härmed en stor social orättvisa vinna en human och rättvis lösning. Jag för min del anser, att en kvinna som i full och sann kärlek, hänger sig åt den man som äger hennes hjärta, har lika stor om inte större rätt att då hon blir moder kalla sig fru, som den kvinna, vilken under sitt äktenskapliga skydd avlar barn tillsammans med en man, som hon kanske varken älskar eller ens högaktar. Jag hoppas att det inte bland oss, socialdemokratiska kvinnor, finns någon som är som en farisé i sitt hjärta, och tänker så, som jag en gång hörde två "damer" yttra till varandra just, när denna frutitelfråga diskuterades i deras krets. "Ja, men det skall väl ändå vara någon skillnad mellan barn som äro avlade i äkta säng, och barn som äro frukten av lösa förbindelser, då skulle

ju vi ärbara mödrar ställas på samma plan som en sändär!" Inför en sådan trångsynthet blir den mest talföre stum. Det skall en bra inskränkt hjärna till för att kunna tänka och kläda i ord en sådan vedervändighet.

I samband med detta får jag säga att vi gifta mödrar ha stor skuld till den vrånge uppfattning, som råder bland våra barn. Så länge vi inte gå tillrätta med oss själva och varandra, när det gäller så ömtåliga spörsmål hur skall det då vara möjligt för oss att uppfostra våra barn till ädla och rättänkande socialister. Så länge vi inte dra oss för, att i våra barns närvaro yttra saker sådana som "oäkta ungar" eller "den, hon har två ungar, men inte är hon gift, inte". Varför kunna vi inte svara öppet och ärligt på ett barns fråga när det spörjer oss om, varför den eller den skolkamraten ej har några riktiga föräldrar, på ett naturligt sätt förklara det i stället för att med ett hemlighetsfullt "det där förstår du inte", lämna det att själv dra sina slutsatser.

Då kan det hända att en sådan moder av sin lille son får följande upplysning: "Mamma, vi har fått en ny gosse i skolan i dag!" "Jaså, vad heter han?" "John", blir svaret. "Än hans pappa då?" "De vet vi inte, för han är inget riktigt barn för hans mamma ä' bara en fröken."

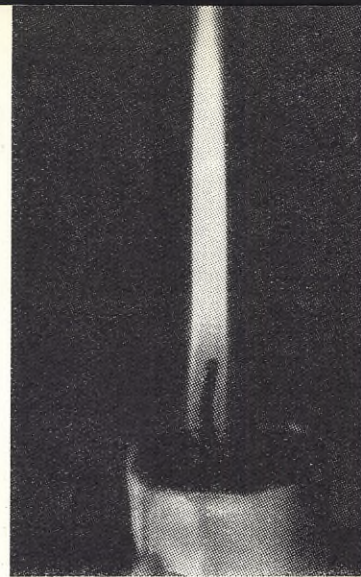
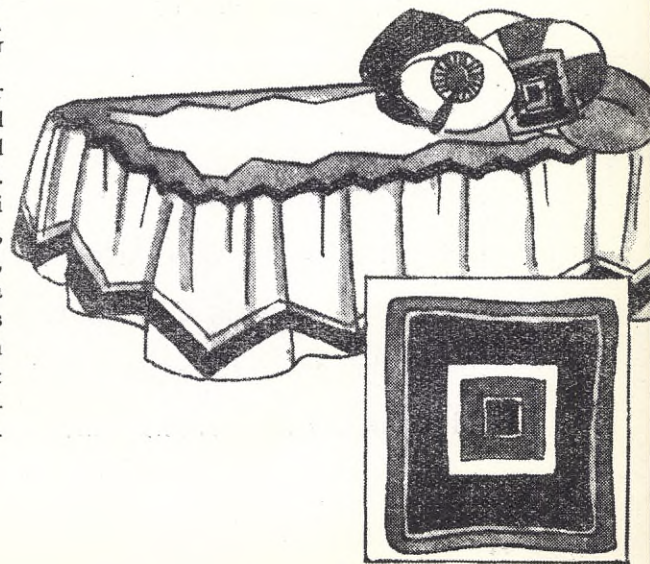
I anslutning till ovanstående vill jag uppmana alla rättänkande kvinnor att kraftigt verka för undanröjandet av de skrankor och fördomar, som gammal slentrian satt mellan den gifta och ogifta modern.

EBON

FRONT MOT DEN UNDERSKATTNING

av den breda publikens smak, som präglar den kolorerade veckopressen. Bilden här vid sidan är hämtad ifrån den och är avsedd som förslag till en "prydlig schäslong". Bland tio andra lika brokiga modeller i gammalrosa sidan, naturfärgat shantung, smaragdgrön sammet eller blommig chintz, med kordonger, rynkade kappor och alla slags upptänkliga stickningar presenteras denna som funkis överkast. Då kan man gissa sig till resten. Det är rent ut sagt upprörande ansvarslöst att de, som ha möjligheter att hålla reda på vad gott och än-

damälsenligt, som kommer i marknaden, riktar in småfolkets intresse på dylika smaklösa och opraktiska ting. Vi äro förvissade om att varken den rådgivande författaren eller tidningens redaktör ens skulle kunna tänka sig att styra ut sina hem på detta sätt och ändå ha deras bostäder antagligen ett utrymme, som kan tillåta bjäfs. Se då på den rejält gjorda och samtidigt stilvackra soffan, vilken finnes avbildad på annan plats i detta nummer och som inte behöver ställa sig så dyr endast man vet att välja de rätta vägarna. Men gå på Stockholms modernaste gata, där det växt upp möbelaffär på möbelaffär, även de en beklämmande demonstration av bristen på ansvar för de hem, man givit sig ut för att betjäna. Här finns inte annat än vräkiga, pretentiösa kopior av antika möbler, som minst av allt passar i den moderna hyreskasernens ett-rum-och-kök. När det blir fråga om möbler står det inte att uppdriva mer än högst ett par acceptabla inköpskällor för människor med begränsade inkomster. Kvinnorna borde i sin egenskap av hemmens vårdarinnor särskilt begrunda Sv. slöjdföreningens chef dr Gregor Paulssons artikel i Morgonbris' novembernummer och skapa en front mot uppfattningen "det duger åt dom".

DEN EVIGA MÄNSKLIGHETENS SKALD

Den tyska socialdemokraten Heinrich Ströbel gör inför det förestående stora Goethejubileet i följande artikel gällande att Goethe i sin diktning till sitt innersta väsen var socialist. »Hans diktning innehåller den kultur, som vi socialister vill göra till livsregel och samfällid egendom för alla människor.»

II.

Var Schiller en historiens diktande filosof och dramatiker, så var Goethe den eviga mänsklighetens skald, som skildrade hela naturens känslor och lidanden oberoende av de växande former, som ges genom tids- och samhällsförhållandena. Han blev en stor lyriker och lyrisk dramaturg, en skapare av underbara stämningss noveller och kulturromaner, Fausts, den kämpande, irrande, framåtsträvande människonaturens sorgespels diktare.

Ödet hade hos Goethe förenat alla element, som hör till en fullblodig, hänförd och tillika harmoniskt behärskad konstnärspersonlighet, och hans livsvillkor tillät honom att fullt utveckla sina gåvor. Han härstammade från det ofördärvade folket: hans farfars far var hovslagare, farfadern skräddarmästare och senare restauratör, fadern en välbeställd stadspatricier och jurist, som köpte sig titeln av kejsarligt råd. Också J. W. Goethe blev på faderns uppmaning jurist, men den juridiska banan tilltalade honom lika litet som sedermera Heine. Redan som student gav han ut dikter och lustspel, som ung auskultant skrev han år 1774 sin första roman »Den unge Werthers lidanden», historien om en olyckligt förälskad yngling, som tar livet av sig — till sitt sakliga innehåll var hans roman en sådan där utsliten kärlekshistoria, som på den tiden var på modet; men samtidigt präglades stilen av en underbar friskhet, framställningen var full av målerisk poesi och levande naturkänsla. Med denna roman och sitt redan tidigare utgivna skådespel »Götz von Berlichingen» trädde Goethe i främsta ledet bland dåtida tyska skaldar.

Också det nämnda skådespelet är, ytligt betraktat, en sådan rid-darhistoria, varmed den tidens människor vederkvickte sig i sin torftiga borgerliga omgivning. Men Goethe ville i sin starkt idealiserade hjältes person — ty i verkligheten var 1500-talsrid-daren Götz inte stort mer än en landsvägsrövare — framställa en kraftig, självständig personlighet. Han gjorde det med en poetisk kraft och friskhet, som påminner om Shakespeare.

Den unge Goethe blev snart ryktbar och som 26-åring fick han inbjudan till den nio år yngre hertigens av Weimar hov, där han senare gjordes till det lilla furstendömet minister och geheime-råd. Efter att ha tillbragt en tid med jaktfärder, baler, lustspel och kärleksäventyr ägnade sig Goethe med iver åt ämbetsmannens värv, som blev till ett slags motvikt mot hans alltför rörliga konstnärstemperament. Men så röntes också Goethes konstnärliga verksamhet för ett årtionde framåt svårt intrång.

Bland Goethes senare verk må nämnas dramat »Egmont», som

framställer färgrikt holländskt liv och visar oss en personlighet, som Goethe — åter utan att stort bry sig om den historiska sanningen och ingjutande i stället sin egen varma livskraft i sin framställning — förlämnar en stark och vis livskonstnär drag. Mycket beaktansvärda verk var också Goethes senare romaner »Wilhelm Meisters läroår», som år 1821 följdes av »Vandrings-åren», och vidare »Valförvantskap». Den poetiska styrkan hos dessa romaner ligger ej i deras samhällsskildring, utan i den särdeles fina och träffande psykologiska analysen av enskilda karaktärer. Goethe skildrar de andliga naturgåvornas och karaktärernas utveckling, sådan den gestaltar sig under intrycket av händelserna för förhållandet mellan könen. Goethe är den tyska romanens förste store realist och psykolog.

Goethes mest berömda verk är »Faust», denna stora lyrisk-dramatiska dikt i två delar, som han påbörjade redan i ungdomen och sedan under årtiondenas lopp allt emellanåt återupptog, tills den på hans ålderdom nådde sin fullbordad. Diktens hjälte är doktor Faust, som levde på 1500-talet och varom folksägnen förtalade, att han i sin omätliga kunskaps- och livstörst gjorde en överenskommelse med djävulen för att bli delaktig av naturkrafterna och alla livsnjutningar, vid slutet av sin bana hamnade han i helvetet. Men Goethe låter märkligt nog icke sin filosof bli ett rov för de onda makterna. Ty i hans dikt är Faust en fullkomnad människa, en övermänniska, som vill pröva allt vad i liv och vetande finnes av högt och av lågt. Han vinner seger över det ondas makter, ty i sin dunkla trängtan förblir han medveten om rätta vägen, strävar alltid framåt och uppåt och räddas slutligen undan den ondes snaror — ty, såsom en röst från ovan förkunnar: »Den strävsamt blott bemödar sig, den kunna vi nog frälsa.» I diktens andra del får Faust röna den högsta lyckan, nämligen den som gives av ett till mänskligheten bästa utfört skapande arbete: han torrlägger ett kärr, som blir till boplats för nya, av skaparglädje fyllda människor. Här, liksom ock i »Vandringsår», förnimmer vi redan socialistiska toner.

Goethe liksom Schiller och alla den tidens store förkunnade i sin diktning, också i sina särdeles talrika och alla möjliga ämnen behandlande lyriska dikter, den ädlaste mänsklighet. Så kom han också att ana och ge uttryck åt den sociala utvecklingens idé. Hans diktning innehåller den kultur, som vi socialister vill göra till livsregel och samfällid egendom för alla människor. På en tid, då socialismens namn ännu ej var känt, var Goethe sålunda till sitt innersta väsen socialist, och vi socialister är de rätta förkunnarna av Goethes anda och den klassicism den representerar.

Ur Goethes Faust

Hur klirret utav spadar fagnar mig!

Det mängden är, vars dagsverk tonar,

som jorden med sig själv försonar,

som sätter gräns för vågens krig,

betvingar hav med starka band.

Ett träsk drar efter berget fram,
förpestar allt det redan vunna,
att tappa ur den ruttna damm
det sista vore, högstupphunna.

(Översatt av G. Lundberg.)

Miljoner ger jag rum att bo och bygga
i strävsam frihet, dock ej alltför trygga.
Hur bördigt grön den yngsta jorden!
Där trives människan, där frodas hjorden,
och tjällen stå de vallars kraft invid,
som vältrats upp ur folkets djärva id.
Här inne paradisiskt land;
där ute rasar våg mot dämmets rand,
och stjäler hon sig väg och alla hotas,
då ilar samling fram och floden motas.
Ja, detta känner jag är sant och givet
till mål, som djupsta visdom stannar vid:
blott den förtjänar friheten och livet,
som vinner dem i daglig strid.
Här leva gubbe, man och barn en levnad,
där faror slagit ring om kraft och trevnad.
På jorden fri står folket fritt:
den syn, det liv, det vare mitt!
Hör då, o ögonblick, de orden:
Ack dröj! Nu är så skönt ändå!
Ty spåret av min dag på jorden
kan i eoner ej förgå.

(Översatt av Viktor Rydberg.)

Fridtjof NANSEN

VÅR TIDS STÖRSTE FOLKHJÄLTE

Man har länge nog höjt de många krigshjältarnas namn till skyarna utan att tänka på att deras ära är oupplösligt förenad med miljoner unga människors dödande och lemlästande och med ännu fler miljoners sorg och bekymmer och olyckor av alla slag. Det är på tid att börja fira minnet av de få fredshjältarna. Det ligger då närmast att tänka på vår tids störste fredshjälte, Fridtjof Nansen, han som i tio år gav all sin kraft och all sin tid i barmhärtighetens tjänst åt krigets offer. Han räddade först ½ miljon krigsfångar som i 5—6 år försmäktade i de eländigaste fångläger och skulle ha gått en säker död till mötes om inte Nansen hade lytt Nationernas förbunds uppmaning och tagit sig an deras hemforsling.

Själv fick han hos regeringar och institutioner hopbrinka alla penningmedel som behövdes, och ordna allt till och med ta reda på var fångarna fanns.

Knappt var detta slutfört förr än Nationernas förbund bad honom hjälpa 1 ½ miljon nödlidande flyktingar till utkomst- eller hemkomstmöjligheter. De voro spridda över Europa och Asien. Så räddade han dessa.

När man såg hur väl han löste de oerhört svåra uppgifterna gav man honom i uppdrag att stå i spetsen för hjälpen till de hungrande 30 miljonerna i Ryssland. Nu förmådde han återigen att skaffa stora penningssummor. Han for omkring i världen och talade för de svältande och bevekta folk till givmildhet och offervilja. Många miljoner människor undsluppo svältdöden genom hans utsägliga arbete.

Slutligen kom kanske det svåraste av alla uppdrag — att frälsa miljoner av greker och armenier, som hade flytt hals över huvud från det turkiska området av fruktan att bli nedhuggna av turkarna.

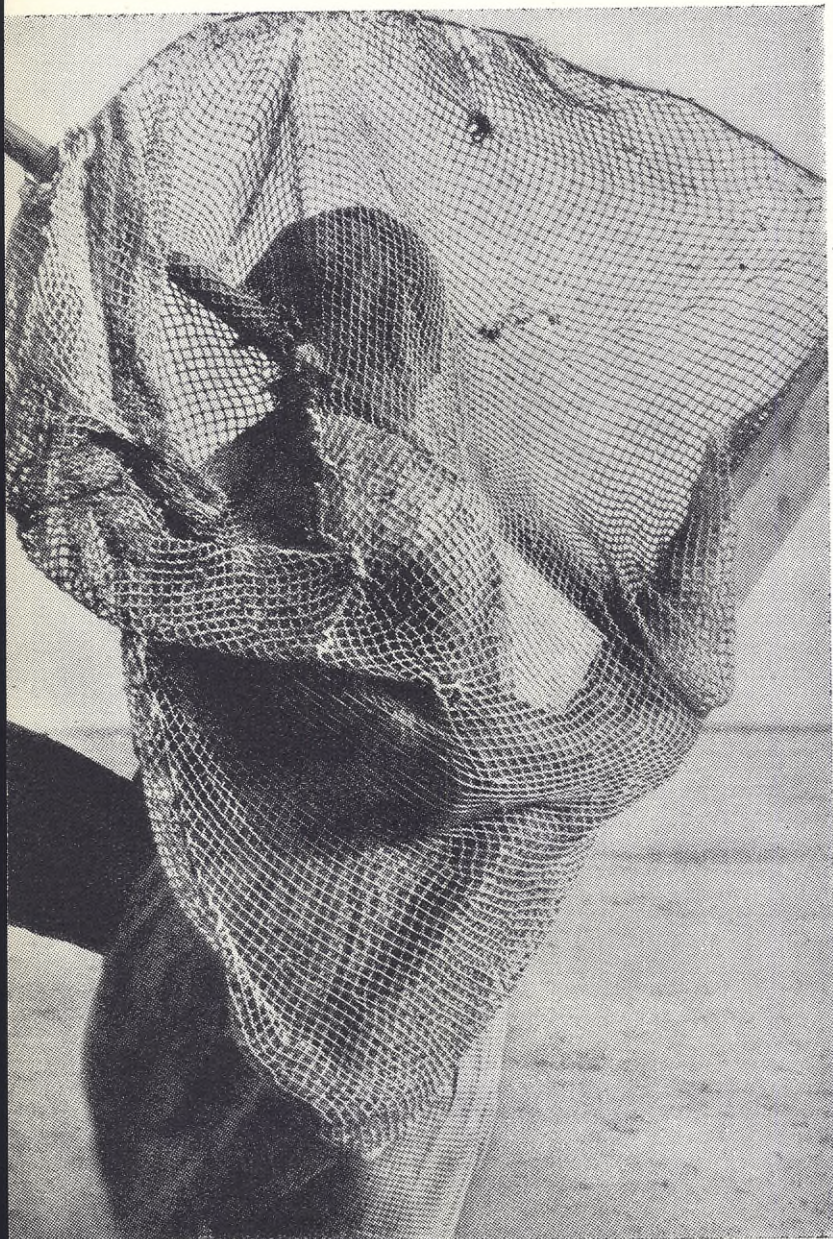
Även till dessa kom mat och kläder och arbetsmöjligheter på ouppodlad mark i Grekland genom Nansens förmedling.

Inget under att en av hans medarbetare, engelsmannen professor Baker säger att det finns ej ett land på Europas fastland där inte hustrur och mödrar ha gråtit av glädje över vad Nansen har gjort.

En sådan hjältes minne förtjänar att hedras. Det är också vad *Nationernas förbund* önskar göra genom sin vädjan till alla länder att samla medel till en "Nansens Minnesfond" att förvaltas av N. F. till hjälp för ¼ miljon ännu nödställda flyktingar.

Vi bygga vårt hopp om ett gott resultat i Sverige till stor del på kvinnornas nit att hopbrinka småbidrag i så stor mängd att slutsumman blir stor. Det kräver ihärdigt arbete, men det är ändamålet värt. Och våra kvinnor bruka vara flitiga som myror.
Låt oss hedra fredshjälten.

Ann Margret HOLMGREN.

ÄT MERA

ETT FÖRSUMMAT

Fiskarhustrun har ofta en dubbel arbetsbörda lagd på sig och får räcka till för en 14—16 timmars arbetsdag.

Vär fiskerinäring skulle bjuda större arbetsmöjligheter och ökade inkomster, om den bedreves efter moderna och rationella metoder och alla tillgångar på området bättre tillvaratogs? Ja, man behöver knappast sätta frågetecknen här. Men det är inte en dag för tidigt att frågan blir aktuell.

"Sötvattensfisket i Sverige med dess rikedom på insjöar och floder ligger emellertid alltjämt i träda", påpekade för en tid sedan St. D. i en ledande artikel. Det har tagit lång tid och kostat stora ansträngningar att få statsmakterna med på några blygsamma åtgärder till främjande av fiskodling och upplysning om förståndig fiskevård. Det behövs en liten revolution i vanetänkandet för att bringa riksdagen till insikt om de stora värden, som här på några år eller låt oss säga ett årtionde kunde mobiliseras."

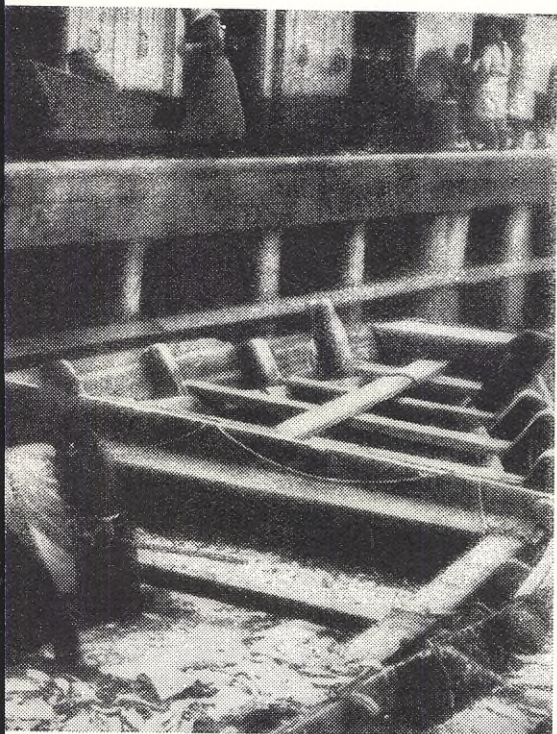
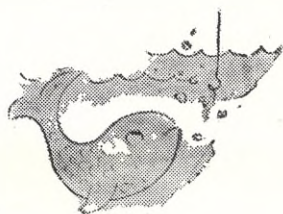
Morgonbris' medarbetare vänder sig till byrådirektör Alm (för sötvattensfisket) och får några synpunkter på frågan.

— De som bedriva yrkesmässigt fiske vid våra insjöar och floder ha i allmänhet inte svårt för att avyttra varan färsk — i olikhet med våra strömmingsfiskare, som då fångsten är riklig kan få kasta hela laster över bord — och när det gäller sötvattensfisker är alltså inte frågan

STRÖMMING!

AMHÄLLSPROBLEM

Den ryska fiskerinäringen har nu helt mekaniserats.

om konservindustri och varans förädlande aktuell. I allmänhet är också våra sötvattenfiskare ekonomiskt bättre lottade än havsfiskare. Men det finns naturligtvis en hel del problem, som vi just nu inriktar oss på.

Här liksom på alla områden inom det moderna näringslivet är organisation, sammanslutning, inbördes hjälp styrkan. Fiskeriföreningar bildas också för inköp av gemensamma redskap, gemensam försäljning av fångsten, tillvaratagande av fiskerättigheter, vård av sjöarna och inplantering av lämpligt yngel. Det är jordägarna vid sjöarna, som mången gång äger fiskevattnet, staten äger naturligtvis också mängder av fiskevatten. Vanligen utarrenderas fiskerätten till yrkesfiskare, men det finns naturligtvis också småbrukare, vilka som binäring själva utnyttja sina fiskevatten. Vad som måste göras från statsmakternas sida är att skydda arrendatorerna mot tjuv- och rovfiskare genom att ordna sportfisket — särskilt vid de norrländska älvarna — så att det inte gör skada för yrkesfiskaren. Nöjesfiskaren får då hålla sig till sitt område och inte inkräkta eller göra skada på annans domän.

Kvinnans arbete spelar inte på långt när så stor roll vid sötvattensfisket som vid havsfisket. Särskilt bland våra strömmingsfiskare vid Östersjö- och Bottenhavskusten utföra kvinnorna ett produktivt, näringsskapande arbete.

(Forts. å sid. 26.)

Varför tiger borgarpressen?

Med anledning av denna rubrik över en bokansons om *Eva Arads* tidssatiriska roman »Triumfatorn» i de senaste veckornas press ha vi satt oss i förbindelse med författarinnan för att höra hennes uppfattning om saken.

— Vad är författarinnans mening om att man tillgripit så underliga recensionsmetoder, att man helt enkelt tigit? Era föregående böcker ha ju dock anmälts inom hela pressen. Varför då detta?

— Därför att en kompakt tystnad kring en bok, som för vissa intressen kan anses misshaglig, är det effektivaste sättet att slå ihjäl. Om man i stället satt i gång med en grundlig, nedgörande kritik, då hade det dock väckts kännedom om bokens existens och hos författaren alstrat en sund och indignerad motkraft. Men detta lömska tiggande, eller att som någon tidning med ett par hycklande fraser blåsa bort det hela!

— Vad har man då i borgerliga kretsar för orsak att anse boken misshaglig och behandla den sålunda?

— I själva verket är det lätt förklarligt, att boken fått detta mottagande, och i stället för att nedslås därav borde jag kanske egentligen känna mig upprymd. Ty det utgör i alla fall ett indirekt bevis för min boks sanning. »Triumfatorn» är ju en satir, i främsta rummet riktad mot överklassen, och som motto för det hela skulle man kunna sätta de två små orden: *Tänk själv*. Jag har velat söka få människor till att bryta sig loss från de band, som gammal slentrian, vanetänkande, uppfostran och fördomar fjättrat dem med. Därvid är det ju ofrånkomligt, att jag måste beröra många ömma punkter, och huvudskälet för borgarklassens beteende mot boken är helt visst att söka just i detta, eller med andra ord i min inställning till tidens stora frågor.

— Vilken är då denna inställning? Vilka frågor gäller det?

— Det är nu t. ex. religionen, kyrkan. Jag har ju som bekant låtit Satan själv komma på en blixervisit till jorden, närmare bestämt Stockholm, för att inspektera livet nutildags. Det är dels ur kompositionssynpunkt, för att få en enhetlig ram kring de olika scenerna, som jag till »hjalte» valt denna i folkfantasiens så välkända figur, dels också för att därigenom få en humoristisk fläkt över det hela. Det är ju då naturligt, att Satan med sina anor från den judiskt-kristna mytologien med speciell sakkännedom vänder sina blickar mot religionen. För min personliga del är jag, som också otvetydigt torde framgå av min bok, ingalunda någon fiende till *verklig* religiositet. Men jag anser, att kriteriet på dess sanning bör sökas i livsföringen och yttra sig i alltmera minskad egoism och allt större förmåga att kämpa för ideella mål. Men alls icke i fasthållande av dogmer och en viss »tro» (eftersom det teoretiska underlaget är växlande, obevisbart och oväsentligt) och än mindre i yttre ceremonier och bruk med kyrka, böner, präster etc., vilket allt saklöst torde kunna avskaffas.

— Ja, det är ju en radikal ståndpunkt!

— Och något som »de samhällsbevarande» och »välsinnade», som i alla tider slagit vakt kring kyrka och relikier, aldrig ska varken kunna eller vilja förstå. Emellertid hoppas jag att framdeles i en eller annan form utförigare få återkomma till denna för många så ogenomträngliga och av ålder högst snedvridna religiösa fråga.

— »Du skall icke dräpa — annat än när staten befäller det». Detta citat ur »Triumfatorn» ger kanske en antydning om min radikal-pacifistiska ståndpunkt, och som känt och vittnat är inta de borgerliga i gemen en samfäll front mot antimilitaristisk propaganda. Jag anser dock, att trots allt berömvärdt arbete, som utförs av organisationer, Nationernas förbund etc. och trots Kelloggspakten, som ju förklarar krig för brott, så kommer man ingen verklig väg i fredsarbetet, så länge ännu inte den *andan* genomträngt såväl de enskilda som hela folk, att krig verkligen är brottsligt. Med andra ord, man måste vädja inte bara till intellektet utan också framför allt till den etiska känslan, båda upp allt vad som finns av moralisk kraft för att kunna genombräta statslig,

prästerlig förkunnelse, historieböckernas krigsglorifiering och annan gammal barbarisk traditionalism.

— Militärerna få alltså också en släng med av satiren?

— Just. Och detta särskilt i kapitlet »Förgyllning», där jag nog är ganska elak mot en bålstor svensk överste och den lilla krets som omger honom vid likörbordet. Men *nu*, efter Ådalen, Munckska kåren, major Holmströms fängelsestraff o. s. v., nu inser jag, att jag långt ifrån varit för besk i kritiken, tvärtom.

— Är det kanske ännu flera problem, som bli föremål för kritisk vidräkning?

— Som jag i början framhöll, grundsyftet med boken är att söka få människor att själva, fritt, tänka och ta ställning. »Den banala motsatsen mellan rikedom och nöd», för att citera ett ord av Böök, har därför givetvis fått bli ett huvudmål för skildringen, eftersom den sociala frågan enligt min åsikt är den enda verkligt livsviktiga i tiden och den, varav alla de andra äro mer eller mindre avhängiga.

— Det kunna vi nog alla skriva under på, utom dem som äro socialt både blinda och döva!

— Om det annars finns en »röd tråd» i berättelsen, så utgöres den av en ung, ideellt sinnad flickas fåfänga kamp mellan å ena sidan sitt eget hjärtas och samvetes kategoriska imperativ och å andra sidan den lyxbetonade omgivningens av uppfostran och vana betingade absoluta oförstående för annat än krasst kapitalistiska och konventionella synpunkter. Jag vill därmed visa, vilka ofta nog oöverstigliga murar den enskilde, och icke minst kvinnan, i vår tid har att genombräta för att nå fram till överblick och fri personlighet.

— Det stod något i annonsen om att borgarpressens hållning kanske var betingad av kapitlen »Reportage» och »Kolleger emellan». Anser ni att det ligger någon grund för en dylik misstanke?

— Det torde i varje fall säkerligen ha varit en starkt bidragande omständighet. Där satiriseras nämligen mot vissa stora förlags- och pressintressen, kritikens olater, boksuccéer och dess motsats samt tidningsredaktionernas ofta ganska planlösa och av ovidkommande hänsyn dikterade ställningstagande till vissa författare och böcker. Men de recensenter, som därav känt sig träffade och av den anledningen tigit ihjäl min bok, bevisa ju blott, att kritiken träffat prick!

— Vi här på Morgonbris äro i alla fall nog lyckliga att kunna fritaga oss!

— Jag har hittills, liksom ju också i boken, mest uppehållit mig vid det negativa — det ligger i satirens väsen. Och att just den bildade överklassen fått kläda skott, är också helt naturligt, då en privilegierad klass väl får anses vara den som också bör bära största ansvaret. Emellertid — och även där ha vi en naturlig förklaring till borgarpressens ignorerande — torde ingen kunna missa taga sig på grundtonen i boken, dess djupaste patos: Att tidens onda botas icke med mindre än hela det kapitalistiska systemets störtande med dess anda av självviskhet och karriärism och införande av ett mera broderligt, ett socialistiskt samhälle!

— Hur har då arbetarpressen och de radikala tidningarna över huvud ställt sig till boken?

— Det har för mig varit en stor glädje, att den socialistiska pressen förstätt uppskatta min bok. Även från privat håll, och bl. a. från medlemmar i Svenska akademien (vilka sistnämnda dock önska hålla sig anonyma!) har jag fått mottaga många sympatibevis för »Triumfatorn», varvid en person uttryckt önskan att den skulle komma att läsas också långt in i de konservativaste läger. — En from önskan!

— I våra dagar, då högern jämrar sig över extra rikemansbeskattning, då själva Amarantherbalen till societetens stora sorg måste inställas och de besittande ha så förfärligt många andra bekymmer, medan tiotusentals arbetare....

MODETS ÅTERFALL

Återvänd från jakten. Kopparstick av Watteau.
Teckningarna till v.: hattmodeller av år 1932.

Hur självständig och emanciperad kvinnan av i dag än är, böjer hon sig dock för en härskare — modet. Därvidlag glömmet hon ibland förnuftets enklaste fordringar och följer modets lagar, om de passa henne eller ej. Därför ha de små jägar- och herdinnehattarna också nu slagit igenom till den grad, att man nästan icke kan få en hatt passande för en liten, fyllig dam med runt ansikte. Sällan har väl en så hastig och fullständig revolution som nu antecknats inom hattmodet. Detta har visserligen alltid växlat men grundformerna, som klock-, matros- och de stora Rembrandthattarna samt mössorna ha dock alltid försvarat sin plats.

Den lilla mössan, baskern i olika variationer, hade åtminstone den fördelen att den var överensstämmande med vår sportbetonade tid, om den också ej heller passar annat än smärta gestalter med små huvuden. Men med den nya modenycken, som dekreterar jägar- eller herdinnehattar måste vi drömma oss tillbaka till förgångna romantiska tider. Vi få gå tillbaka till roccocon för att finna urbilderna till de nu moderna hattarna.

Det var framför allt i Frankrike, där roccocons alla lätta nöjen, jaktutflykter, Fêtes Champêtres och kostymbaler nådde en så glänsande höjd, den lilla hatten utvecklades till ett riktigt litet konstverk, om vilket den tidens tavlor och kopparstick ge ett mycket tydligt begrepp. I modejournaler kan man ej forska efter hattens ursprung, då modetidningar ju ej funnos förr än omkring år 1770. Först och främst är det Watteaus färgglada, förtrollande målningar med dans- och jaktscenernas galanta kavaljerer och charmanta damer, som falla oss i tankarna, då vi leta efter bilder av den moderna hatten. Med oförlikelig grace placerade Watteau en liten lustig tingest med blommor och band i roccocons alla ömtåliga färger på de pudrade perukerna eller lät damerna deltaga i jakter med en trekantig hatt, som oftast var smyckad med plymer och som så väl harmonierade med kavaljerernas. Den trekantiga hatten, som egentligen från början var en herrhatt, är modern hela sjuttonhundratalet. Den blir blott större eller mindre och uppträder, enligt vad den tidens målningar vittna om, även i Italien, där särskilt venezianaren Pietro Longhi visar den på många delikata bilder, samt i Tyskland, där den också snart hör till de eleganta damernas oundgängliga moderekvivita. Med sin hårda kulle, djärvt uppsvängda brätten och en mjukt nedfallande plym var tricorneren idealet för den tidens sporthatt. Särskilt mot slutet av 1700-talet bars den med stor förkärlek omväxlande med den mindre jägarhatten.

Ett mellanting mellan jägarhatten och den lilla herdinnehatten lancerades på 1800-talet av kejsarinnan Eugenie, Napoleon III:s gemål. Den lilla hatt de franska damerna, som haft en period av puritanska moder, med stor förkärlek då buro, återkommer oftast i våra dagars modeller. Men det är ej blott hattarna, som återföra tanken till roccotiden. Klänningarna ha också fått större vidd, puffärmarna och volangerna fira triumfer och det dröjer kanske inte länge, innan vi få se damer klädda som på bilderna härovan.

JESSICA

Figur ur Watteaus tavla "Damen".

Den unga
Marcus.

De sutto båda på lumpsäckar, som voro uppstaplade utanför färgeriet. Det låg en djup sorg i Fresias ögon, milda, trofasta ögon liksom en hunds. Det låg en kall och beslutsam fasthet i Marcus hela energiska, hårda ansikte, där benstommen under den torra huden röjde förvärvssinne och envishet. Brokiga trasor, sönderrivna tygbitar i alla färger stucko ut genom säckarnas hål.

En kvävande lukt av damm strömmade ut ur dem och blandade sig med den beska doften av syra från färgeriet. Fabriken låg tom och tyst under middagsrasten. Men luften var fylld av denna tystnads förundran, av väntans spänning, liksom om det varit omöjligt i detta järnland att existera utan buller och snurrande maskiners flämtande.

Gråaktig rök gled då och då över solen, röken antog otydliga skepnader, skingrade sig, packade åter ihop sig och ändrade bergets och flodens utseende allteftersom ljus och skugga skiftade.

Fresia sade för tionde gången:

— Skall du verkligen resa?

Och Marcus svarade för tionde gången: Båten går från Genua om fredag.

Flickans hundlika ögon blevo fuktiga och glasartade och fingo ett uttryck av fruktan.

— Vi äro tolv stycken, som fara härifrån. Gianni di Fontanella och Paolo della Guercia, du vet, eldaren på nya fabriken följer också med. Men du skall inte tro, att jag far till Amerika bara för att bli en fattig arbetare som jag är här. Visst inte, jag har fått utbildning och gått igenom tre kurser i aftonskolan. Jag kan inte engelska, men det lär jag mig snart. Det gäller bara att börja på botten, i smått. Låt mig sen sköta resten. Du kan läsa var dag i tidningarna om selfmade män, som ha byggt upp kolossala för-

LÖFTET

Novell av Ada NEGRI

Översättning av Ellen RYDELIUS

mögenheter, och så voro de från början skoputsare eller butiksbiträden eller banktjänstemän. Jag ämnar bli rik, förstår du! Jag skall inte vila förr. Kors, en karl är inte bara född kapitalist, han *blir* det. Han sänkte rösten litet och vände huvudet mot arbetsgivarens hus, som låg i bakgrunden till vänster om fabriken och varifrån det hördes ett muntert klirrande av tallrikar.

— Tror du till exempel, att han föddes rik? Han skapade själv sin förmögenhet, öre för öre, tum för tum. Nu rör jag vid mössan, när han går förbi och jag tackar honom vid veckans slut, då han skjuter till mig ett kuvert med min lön i.

Pigga upp dig nu, Fresia! Om femton, tjugo år, då jag kommer igen, skall jag kalla honom »gamle gosse» och fråga honom, om fabriken är till salu.

I hela detta tal var det enda som flickan förstätt »om femton, tjugo år». Hennes läppar darrade. Blygt stack hon fram handen för att trycka hans hårda knutna hand med de breda, brunaktiga naglarna. Han besvarade hennes smekning men fortsatte sin tankegång.

Man måste gå sin väg ensam, man måste vara frisk, icke vara rädd, köpslå, gå på med nävar och armågar, man måste vara ensam och göra vad man behagar. Man får inte vara rädd för något och inte för de medel man använder eller för sina fiender.

— Vad skall jag göra, medan du är borta?

— Du? Älska mig och vänta på mig, Fresia.

— Å, jag önskar du ville förbli fattig, Marcus, och jag önskar du ville komma igen riktigt snart och gifta dig med mig. Eller skicka efter mig. Jag skall komma. Tänk på hur kort livet är.

— Prat, livet är långt och hela världen ligger framför var och en som vill ta den. Förstår du inte det?

Nej, det förstod hon inte. Men han kysste henne mitt på munnen, lutade tillbaka hennes bleka ansikte och nästan bet henne i halsen, där pulsen slog snabbt. Och medan hon lutade sig tillbaka i hans armar, mycket vit, glömsk av tid och rum, reste han upp henne igen brutalt.

— Ser du alla de här trasorna? Medan han talade, drog han ut en härva trasor ur ett hål i säcken. Uff, vad de stinka. Känn så smutsigt. Varifrån tror du de komma. Vem bar dem och vad gjorde dem så smutsiga? Det sägs, att de desinficerats, innan de slängdes hit. Jag tror i alla fall, att de lukta tyfus och skarlakansfeber och alla slags laster och elände. Men i morgon blir det annorlunda. De lägga dem att koka i stora cisterner och så blekas de, så gå de igenom den ena maskinen efter den andra, tills de förvandlas till sådant där. Han pekade på de ännu våta tygstycken, som hängde ut till torkning på terrassen.

— Pengar är som det där, Fresia. Då man fått dem, frågar ingen hur man förtjänade dem. Så länge de finnas, så länge man får in dem! Fresia! Vill du vänta på mig?

Ja.

Hon tycktes drömma. Sirenen, som visslade ett, väckte upp henne. Marcus hjälpte henne ned från säckhögen och stal ännu en kyss på hennes hals. De stora dörrarna öppnades. Arbetarna och arbeterskorna gingo hastigt in, de knuffades och skrattade hårt. Några minuter senare stod envar på sin post, och arbetet började sin brutala och heliga sång. Maskinens och arbetarens rörelse gled tillsammans med en sådan noggrann harmonisk rytm, den ena framkallad av den andra, att samma intensitet i kunskap och vilja tycktes liva både den tänkande varelsen och materien, som styrdes av människan.

Dagar och nätter gingo över den grå fabriken. Skorstenen reste sig alltjämt i sin svindlande höjd med sin mäktiga vissling, den tidiga morgonens dimma och solnedgångens skimmer. Monte Rovella svepte sig i ogenomträngligt dis, klädde sig i mjuk grön sammet, blev gyllene och daggig, allteftersom årstiderna växlade. Då och då kämpade små mänskliga varelser med varandra i högröstade, onyttiga gräl, i tvister mellan arbetsgivare och arbetare, i strejker och lockout, svarta av hotelser. Monte Rovella lutade sig stilla mot floden, floden viskade några ironiska hemlighetsfulla ord till fabriken, som förblev okänslig med ögonen vidöppna mot dalen, där andra fabriker höjde sina skorstenars massiva svärd. Och de små människorna blevo än en gång fridfulla.

Mellan fred och krig åldras de mänskliga varelserna i motsats till jorden och de materiella tingen.

Fresias vackra svarta hår visa några vita stänk, sedan hon nått de fyrtio. I munnen, som varit så frisk och nu blivit slapp i munvinklarna, började de vårdslösade tänderna bli gula. Det var länge sedan Marcus skrivit till henne. Enligt olika skildringar, som berättades av hemvända emigranter, hade han skapat sig en förmögenhet i Canada, han hade blivit mer amerikansk än en yankee och höll sin affärs komplicerade trådar i en stål näve. Hans tystnad hade icke gjort kvinnan modlös i hennes trohet. Från detta löfte för länge sedan hade hon hämtat näring och liv, det enda skäl till hopp (och kanske ett fåfängt), som fanns hos henne, då hon pendlade mellan vävstolen och kyrkans helgdagslitanior. Fast alla voro övertygade om att Marcus aldrig skulle komma igen, respekterades Fresias nästan religiösa känsla, och den stillsamma kvinnan med de hundliknande ögonen betraktades så småningom som en änka.

En vacker dag kom emellertid Marcus igen. Skägglös, torr och väderbiten med bittra, grymma linjer som ärr i munvinklar och ögonvrår, ytterst välklädd i engelsk brunrutig kostym. Han hoppade av vid den av träd beskuggade stationen i Valle San Nicolao och såg sig omkring för att hälsa välkända platser.

På tröskeln till ett kafé kastade en fet kvinna med fjun på hakan en likgiltig blick på honom. Han vek av på den steniga gångstigen mot Campore, gick över bron över Stroma, stannade ett ögonblick för att se på strömmen, som piskade stenarna på stranden med kallt, vredgat skum. Han kände mer än han såg sitt land,

sitt eget land. Bakom skuldrorna hade han Monte Rovella, hårt och brant, nästan svart i den fallande skymningen, kullarna framför honom med de vinklädda topparna lågo ännu i sol, och fabrik vid fabrik, och vid horisonten, dominerande allting, San Bernardinos vita topp med San Dolcinos kors, klart avtecknande sig mot det blå.

Från Campore till Valle Mosso gick han genom skaror av arbetare, som vandrade hem från arbetet. Ingen av de gamla kände igen honom. Han kände ingen av de unga. Han hade kommit igen mycket rik som han lovat Fresia och sig själv. Liksom då var han ensam, ännu ensammare än förr.

Först i New York, sedan i Chicago, sedan i det inre av Kanada, som mekaniker, bodbiträde, sekreterare, uppfinnare, kompanjon i en tvivelaktig affär, alltid på vippen till skeppsbrott, men alltid på sin vakt och i spetsen för invecklade affärsföretag och i fråga om affärer begåvad med ett rovdjurs sagolika väderkorn — hade han aldrig förlorat målet ur sikte. Hård och smidig på en gång, hade han förstått att manövrera och göra sig gällande. Varken vin, lyx, kvinnor eller vänner hade kunnat tränga in och fördärva hans livs hungriga stränghet. Han hade varit en fullkomlig konstnär i rikedom, och för att vinna sitt mål hade han använt alla medel, som icke för mycket överträdde lagen. För att vinna sitt mål, icke för att njuta det. Då man äger en förmögenhet, måste man räkna den, vaka över den, placera den så att den växer, behandla den som något levande, som kan ruttna, springa bort, dö. Byggmästare och slav, präst och soldat, inför sin enda rikedom, hade han älskat den för dess egen skull, stor, solid, väl placerad, ett präktigt byte och ett herravälde. Han kunde köpa en gammal textilfabrik, varför inte, om det var möjligt den, som tillhörde Pietro Oddo, där han arbetat som pojke? Och han kunde organisera om den och utvidga den, anställa mer arbetare, öka och fullkomna maskineriet, tappa friskt blod in i industrien och hantera människor, verktyg, jorden som en despot.

Pietro Oddo, som var gammal och trött, utan söner, som kunde

"Och ändå står hon där väntande, tyst, ödmjukt, trofast."

efterträda honom i affären, var kanske glad att få sälja fabriken till honom på goda villkor.

Han gjorde försöket.

En söndag tre eller fyra dagar efter Marcus ankomst kämpade de båda männen, som sutto ansikte mot ansikte i arbetsrummet på nedre botten, sin listiga duell med jämna vapen. Båda kände och respekterade värdet i Hans Majestät Penningen, emedan de hade åtrått den, samlat den försvarat den öre för öre. De voro också lika som fadern liknar sonen med den låga envisa pannan, den barska profilen, den försiktiga och ihärdiga klokhet, som karaktäriserar männen i Biella. Samtalet var ett mästerverk av list, praktiskt förstånd och affärsmässigt förutsenede. På det hela taget voro de överens. Dagen därpå skulle de råkas igen. Hur kom det sig att just vid fabriksgrinden, som låg grå i den kvava söndagskvällens grå dager, stod Marcus plötsligt ansikte mot ansikte med Fresia? Kanske hade hon sett honom gå in och väntat på honom. Samma ögonblick han såg henne kände han visserligen, att hon tillhörde honom som ögonen i hans ansikte, som blodet i hans ådror. Vi tänka icke på dessa ting, därför att de äro en del av oss själva.

De hälsade enkelt på varandra. Så gingo de bredvid varandra på den slingrande vägen, som leder uppåt mot byn Viola.

— Har du haft det bra hela tiden frågade Marcus fredligt.

Ja, men nu är jag ensam, Mor är död. Du är magrare än du var förr, Marcus.

Hon gjorde icke ens den blygaste antydning om de långa årens tystnad, om det löfte som han icke kom ihåg eller kanske ville glömma eller den rikedom, som skilde dem åt.

Men existerade den verkligen, denna rikedom? Hon tyckte att ingenting skilde dem åt, icke ens luften, så nakna och genomskinliga föreföllo de varandra. Hur länge var det sedan de råkades sist? Var det dagen förut? Nej, för tjugo år sedan, och Fresias mun hade blivit slapp, huden vissnad och håret gråsprängt. Marcus bar i sitt ansikte och sin själ den hårdhet, som uppstår efter ett våldsamt och kämpande liv. Icke desto mindre var hon den enda kvinnan för honom, den enda som man kan kasta i ett hörn liksom om hon vore en gammal repstump och som länge inte ens fanns i ens minne, och ändå står hon där väntande, tyst, ödmjukt trofast. Om han icke hade kommit tillbaka, så skulle hon ha väntat till sin dödsdag. Hon var okunnig och oslipad, och passade honom, ty han hade ingen kunskap annat än hur man förtjänar pengar. Och hon bar i sina hundögon, i sin fogliga, smekande röst, i kroppens slankhet något som var nödvändigt för hans vila, eftersom han alltid var på vakt, beväpnad i slamret av guldets metalliska klang. Hon begärde ingenting. Han kunde ha lämnat henne där likgiltigt i gathörnet och hon skulle utan protester stannat kvar.

Han såg länge på henne. Trots tidens verk levde det ännu kvar i henne den typ, det obeskrivliga uttryck, som hade gripit hans hjärta, då han var tjugo år. För detta oföränderliga uttryck var hon i hans ögon oföränderlig liksom huset, där man växer upp,

**KLASS I
MÅLTIDSDRICKA**

AUTOTELEFON
38 52 55
20 65 42

TELEFONER
852-35
1165-42

**Högsta
kvalitet**

**Smaklig
Läskande
Hållbar**

5 o. 10 lit. fl.

April- hyran

som i en ask

åt den som

gör

bästa första-

sidan för

Morgon- bris.

Alla med

i

Morgon-
bris'

tävlan.

Se villkoren

i

Morgonbris'

januari-nummer.

Könssjukdomarna

Av med. dr Bengt HALLBERG

I.

Det är ofta som läkaren med förvåning observerar den nästan otroliga okunnighet, som t. o. m. bland högt bildade och kunniga människor är rådande i fråga om könssjukdomarna. Denna okunnighet vållar många sjuka människor onödigt lidande och många friska människor onödig ångslan. Den är också ett svårt hinder vid bekämpandet av könssjukdomarna och deras verkningar. Jag skall försöka att i denna lilla uppsats ge en kort överblick över vad varje människa borde veta om dessa sjukdomar.

De tre sjukdomar, som sammanfattas under benämningen könssjukdomar äro: Dröppel (Gonorrhé), Syfilis (Lues) och "mjuk chanker" (Ulcus molle). De ha ingen annan inbördes gemenskap än den att de vanligtvis (åtminstone i kulturländerna) överföras genom könsumgänge.

I alla andra avseenden äro de varandra helt olika, i det att ex. Syfilis är en allmän sjukdom, som närmast påminner om tuberkulos, alltså en sjukdom med jämförelsevis långvarigt förlopp, under det att Dröppeln oftast förlöper hastigt och kan jämföras med en luftrörkatarr (en »förkylning»), öronflytning eller någonting dylikt. Den »mjuka chankern» har en viss likhet med ex. en varbildning i ett finger eller en halsfluss eller någonting sådant. Orsaken till att dessa tre så helt olikartade sjukdomar, både i allmänna medvetandet och inom den medicinska vetenskapen sammanförts till en grupp, är den, att de ha *en gemensam social betydelse*, som är mycket viktigare än deras egentliga betydelse som sjukdomar. Alla dessa tre sjukdomar måste nämligen anses numera vara, om icke oskyldiga, så åtminstone ganska lindriga. Undantag härifrån göra de endast om de vanskötas. Gonorrhé hos kvinnan måste man dock kanske nämna som en ganska besvärlig historia även utan vanskötsel.

Vi skall emellertid ta dem i tur och ordning och börja då med:

Gonorrhén (Dröppeln.) Sjukdomen framkallas av bakterier (gonococcer), som leva i de angripna organens celler. Det vanligaste angripna organet är urinröret hos män och kvinnor. Dessutom angriper den hos kvinnan livmoderns slemhinna (slidan angripes endast hos småflickor), och kan från livmodern övergå på ägglarna, äggstockarna och om det vill sig mycket illa på bukhinnan kring könsorganen. Hos mannen angripes endast urinröret, men bakterierna kunna sprida sig upp genom dess hela längd — dock aldrig in i urinblåsan — och komma in i sädesblåsorna och sädessträngarna, därför ned i bitesticklarna och in i blåskörteln. Då själva urinblåsan aldrig angripes förstå vi också att allt tal om att »njurarna blivit sjuka», som man ibland får höra, är orimligt. (Forts. s. 30.)

platsen, där man är född.

Lugnt, lik en man, som tar upp tråden i ett samtal, avbrutet för några minuter sedan, vände sig Marcus till kvinnan och sade varken glatt eller sorgset: Jag tänker just köpa Pietro Oddos fabrik. När jag äger den, gifter jag mig med dig. Fresia svarade ingenting och de gingo bort tillsammans.

Klyftan.*(Forts. från sid. 12.)*

den enda civiliserade varelsen i denna barbarskog av fabriker." Hon tog Joan med till supé på sitt hotell, varest landsortsflickans ettriga oppositionslusta blev lugnad i den generösa atmosfären kring Mary Maud. Den vänskap, som inleddes denna kväll, kom att bli mycket värdefull för båda. Den äldre kvinnan, som alltid strävade att komma i kontakt med det verkliga livet, kände behov av Joans oförbehållsamma realism. Joan var knappt medveten om vilken omättlign uppskattning det låg i den omständigheten att Mary Maud gav henne nyckeln till huset vid Gordon Square. I en värld av obarmhärtiga besökare hade miss Meadowes med stor bestämdhet kämpat för att bevara sin kulas helgd. Även de allra modernaste av de excentriska romanförfattarna måste ringa upp, innan de kunde komma förbi Mary Mauds franska gårdvar Suzanne. Men Joan uppmanades att komma precis när som helst, emedan hon passade så väl för Mary Maud och hennes önsknningar. Flickan skulle blivit överraskad om hon vetat hur djupt Mary Maud var fäst vid henne.

Joan trädde in i hallen och gick sedan varsamt på tå upp för trappan. Mycket sakta öppnade hon dörren till det balkongförseddade rummet i första våningen. Den stora golvlampor var ännu tänd och Mary Maud, inhöljd i en grön och guldfärgad morgonrock av sammet, låg på divanen med cigarethållaren mellan fingrarna fastän cigarettens bränt till aska.

Hon flög överraskad upp.

— Vem är det? Vad är det för något?

— Det är bara Joan, kära du. Jag är rysligt ledsen för att jag skrämde dig. Jag har kommit på nattåget. Jag tänkte att kasta mig på en soffa till dess någon blev vaken.

— Kära du, vad jag är glad över att du kommit. Vad i herrans namn är klockan? Jag...

— Nyss sex.

— Himmell! Varför har jag inte lagt mig? Jag var så trött, att jag ramlade precis som jag stod och gick. Hade en tillställning hos Michaels och kom inte iväg förrän klockan fyra.

— Du skyddar då just inte din skolflickshy på det sättet.

— Min massageräkning, kära du — den är faktiskt ryslig. Men vad ska' vi nu göra med dig? Nej, jag är alldeles klarvaken, sade hon då Joan gjorde en protesterande åtbörd. Låt oss få litet ljus och känna oss hemma. Gryningen är för ruskig än så länge.

Mary Maud sprang snabbt omkring och tände ljus och den elektriska kaminen tills att rummet glödde som en juvelask.

— Åh, Mary Maud, så rart. Du har gjort om alltsammans se'n jag var här sist.

— Det är verkligen trevligt. En kvinnlig dekoratör har gjort det. Jag är så trött på Gornuikhs kuber och vinklar — kusliga,

skarpa ting att leva mitt ibland. Det här är Helen Dacres verk. Hon älskar det bekväma precis som jag. Verkar inte denna sammet i purpur, grönt och rött hemtrevlig?

— Det är rart. Jag hatade Gornuikhs påfund.

— Åh, badrummet har fått vara som han gjorde det. Skarpa hörn syns passa där. Vilket påminner mig om att du inte bör stå här och prata längre. Gå och få dig ett bad! Jag skall väcka Suzanne.

— Stackars Suzanne!

— Ingen synd alls. Hon tycker om att gå upp tidigt, men jag kan inte stå ut med att hon springer omkring här och puttrar. Jag ska' låna dig en morgonrock och se'n ska' vi ha en trevlig frukost vid elden.

Mary Maud lade sin arm om Joan och gick för att skruva på badvattnet.

— Nog badsatt för att färga dig som en regnbåge, skrattade hon och tände gasen.

— En så'n hop med burkar! Men vad i hela världen har du dem alla till?

— Det beror på furstinnan Karaylov, Gornuikhs älskarinna — hon var det åtminstone för en vecka se'n. Jag vet inte om de bytt om sedan! Hon försökte att göra en förmögenhet genom att sälja färgade och parfymerade salter till fabulösa priser. Varje kulör skall vara passande för ett olika mod.

— Det enda mod jag bryr mig om i ett hett bad är vattnets skvalp, sade Joan leende. Vad ska' jag då välja?

— Lyd mitt råd och låt burkarna stå där i all deras glans. Här har du en enkel historia av tallbarr från Black Forest. Det ser inte vidare märkligt ut, men du ska' bli verkligt uppfriskad av det. Så där, det räcker. Jag ska' hänga en badkappa utanför dörren.

När Joan, skär och tallbarrsdoftande, inlindad i en varm högröd morgonrock, vars mjuka lätthet liksom kysste hennes kropp, återvände till vardagsrummet, fann hon att Suzanne hade gjort i ordning frukost på ett lågt bord nära den trevna elektriska kaminen. Det var en skön lukt av skinka, rostat bröd och kaffe. Joan gled ner i en låg stol, frossande i all denna lyx.

— Oh, Mary Maud, det är lätt att vara filosofisk med världen och dess bekymmer, när man har ett så'nt här gömställe.

— Jag förstår nog det, kära du. Det är lätt att vräka sig, men det är svårare att leva — som du fattar livet i varje fall. Två sockerbitar? Ingen! Du borde ta socker, vet du, du är för mager. Nå, vad är det egentligen fråga om? Var du tvungen att komma rusande på ett nattåg, eller var det bara ett slags nyck?

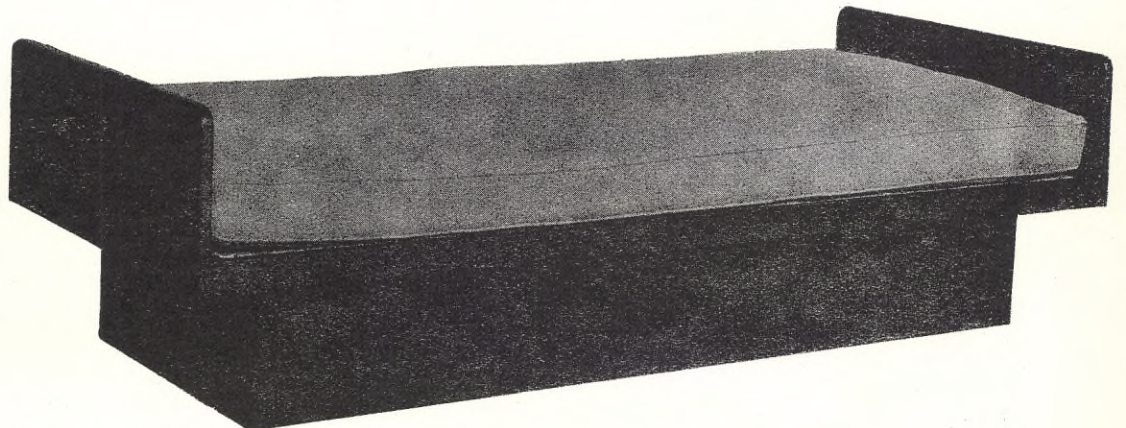
— Jag har kommit därför att det blir storstrejk.

Joan fröjdade sig åt att få kasta denna bomb mitt upp i all denna bekvämlighet och ro.

MÖBLER LÄMPLIGA FÖR DE SMÅ HEMMEN

Av de år 1930 vid Svenska Slöjdföreningens möbelpristävling för enkla bostadsmöbler prisbelönta möbelyperna, vilka samtliga funnos utställda å Stockholmsutställningen, ha ett tiotal överförts till föreningens mönsterblad, ingående i serien Teckningar för hantverk och slöjd. De ge en utomordentlig handledning för dem, som äro händiga. Hur skulle det vara om arbetslösa slogo sig ihop och försökte att framställa dylika för de små hemmen synnerligen

Föreningens mönsterkatalog, innehållande 44 st. blad, kan rekvideras från Svenska slöjdföreningens kansli, Nybrogatan 7, Stockholm, mot kr. 1:— . Arbetsritningar i format 43×61 cm och 61×96 cm betinga ett pris av resp. kr. 2:75 och 3:50 pr st.

Blad n:r 252. Säng av Erik Lund. Under sängbotten plats för sängkläder.

— Va' för nå't?

— Storstrejk — alla ut — inga tåg, inga bussar, kanske inget bröd.
— Men det är omöjligt. Jag menar, det är säkert en tidnings-
anka? Jag trodde, att de miljoner vi gav kolgruveägarna klarade
upp alltihop.

— Nej då, inte alls. Pengarna är slut. Affärerna är inte bättre
för det. Gruvägarna säga att de måste ha sänkta produktions-
kostnader, och det vill arbetarna inte veta av.

— Men bussarna kommer väl inte att stoppa för det — jag men-
nar, att sommaren kommer och det ska' dröja länge innan en
kolstrejk får någon effekt, gör det inte?

— Precis sade Joan. Men saken är den, att gruvarbetarna inte kan
ligga och dö, medan de människor här i landet, som har det
bekvämt och tryggt, lära sig begripa att också de andra arbetarna
kan komma ut i strid.

— I England — detta tröga land! Mitt hjärta, jag börjar på
att önska att det är sant, men jag kan inte tro det.

— Ja, oss emellan, jag tror det inte heller, men William Royd
förefaller vara absolut klar på saken. Jag hade sällskap med ho-
nom hit. Jag vill mena att den här honungen är god.

— Den borde vara det. Det är ett väldigt besvär att skaffa den.
Men vem är denne herr Royd? Är hans ord lag!

— William Royd? Han är min arbetsgivare, ser du. Mitt förbunds
sekreterare.

— En bolsjevik?

— Äh, visst inte. Han har tvillingdöttrar.

— Har inte bolsjeviker tvillingdöttrar?

— Vet inte, men William Royd är ingen bolsjevik. Han säger,
att han är en typisk konservativ engelsk arbetare. Och han säger
dessutom alltid att det är hans sorts folk som gör revolutioner.
Om folk av hans typ mista tålmodet, då händer det något.

Mary Maud såg intresserad ut.

— Jag tror att det ligger någonting i det där. Men när bryter
er revolution ut, om det nu blir något av?

— Vår högtidsdag — första maj.

— Men det kan inte ske, det kan helt enkelt inte hända något
sånt. Ni måste avstå från det på något sätt.

— Ajax utmanande underjordens makter för att något ska' ske!
Men vad är det fråga om?

— Kära du, detta är veckornas vecka. Vi arbeta alla på Helen
Dacres iscensättning av Uppståndelse. Det blir någonting under-
bart. Det är hennes stora mästerverk. Om det inte finns några bus-
sar, spårvagnar eller bilar så kommer alltihop att gå i kras.

— Kan ni inte uppskjuta föreställningen? Kanske det inte alls
blir någon strejk, fast själva hotet minsann är allvarligt nog.
För min del skulle jag skrinlägga föreställningen, om det ginge
för sig.

— Mitt kära barn, vet du vad det vill säga att få disponera
en teater i dessa dar? Vi har underhandlat i månader för att
erhålla Prinsessteatern och som det ligger till kan vi få den
endast för tre veckor. O, varför ska' ni ha den där gräsliga strej-
ken just nu, jämrade hon.

Joan satte ner sin kopp och såg sin väninna rakt in i ögonen.

— Mary Maud, du borde skämmas för dig själv. Åt fanders med
er Uppståndelse. Dessa gruvarbetare komma att drivas tillbaka
till sina hålör av hungern om ingenting göres för att hjälpa dem
nu. Det är faktiskt inte likt dig att tala som en ordinär intelli-
gensare i Bloomsbury.

Mary Maud förde sina händer genom sitt vågiga, oshinglade hår
och var tyst för ett ögonblick. Sedan såg hon upp på Joan med
detta sitt milda leende, som kom Joan att känna vilken intagande
person hon verkligen var. Karakteristiskt nog hängav hon sig inte
åt något känsloutbrott.

— Förlåt mig, Joan. Jag förstår att det låter gräsligt. Men vi
är gräsliga människor här i Bloomsbury. Vi är fullkomligt upp-
tagna av våra små konstnärliga finesser och blir alla häftiga och
besvärade om vi hör något gnissel från den yttre värld, som håller
oss med vår bekvämlighet men som vi inte bryr oss om. Vi vet

mindre om landskapet Monmouth i England än om planeten Mars.
Men jag vill helt stå vid din sida... om det bryter ut måste
du låta mig hjälpa till. Säg mig vad vi ska' göra! Jag har en
bit samvete kvar och, fortsatte hon skyggt, jag får hälften av
mina pengar från kol, vet du det?

— Du! O, Mary Maud, och jag som anklagat kolgruveägarna och
sagt att de är för usla till och med att brännas!

— Vi är en skön blandning, vi också, precis som alla andra, antar
jag. Men jag har aldrig kunnat lista ut vem som är pjäsens bov.
Driftsledarna beskyller aktieägarna att vara för snikna och vi
anklagat driftsledarna för dålig förvaltning. Men var ligger egent-
ligen krånglet och svagheten? Min utdelning har varit extra bra
detta år.

— Var ligger dina gruvor?

— I södra Yorkshire, tror jag.

— Ja, de är nog bra. Nya orter och nya grejor. De skulle varit
mest belättna, om de inte behövt stänga sina arbetare ute, men
de måste naturligtvis göra gemensam sak med de andra.

— Kan jag inte göra någonting? Jag är en tämligen stor aktie-
ägare.

— Nej. Individerna är hjälplösa i tider som denna. Det är massan
som betyder något — på båda sidor.

— Men, Joan, individerna bildar massan. Det finnes odjur bland
kolgruveägarna liksom, för den delen, också bland gruvarbetarna,
antar jag. Men jag tror inte, att ägarna vill svälta ut arbetarna.
Du har träffat Kinderleys och Vansittarts här — är de barna-
mördare?

— Ni kan inte göra något som individer i alla fall, framhärade
Joan. Kanske skulle ni kunna åstadkomma någonting, om ni var
organiserade, men jag förstår ändå inte hur ni skulle ordna saken.
Det allra svåraste med den moderna industrin är att finna den
punkt, där makten ligger. Envar ställer alla de andra till ansvar.
Den person, man talar till, låter en förstå, att han själv nog är
en utmärkt karl, om det nu inte var för någon annan... som
ingen synes träffa på.

Det ringde på telefonen. Mary Maud svarade.

— Till dig, Joan. Herr Royd.

Joan grep mikrofonen.

— Ja, ja, det är bra. Jag skall komma... Rummet fylldes av dessa
meningslösa enstaviga satser, som höra till telefonkonversationen
med den andra, osynliga personen.

— Herr Royd tror att det skulle finnas någon möjlighet att
krångla mig in på konferensen i Memorial Hall. Han har tele-
fonerat till sekreteraren. Jag ska' träffa honom där klockan tio.
— Och vad är konferensen i Memorial Hall för något?

— Det är centrum för spänningen. Alla styrelser för de till Lands-
organisationen anslutna fackförbunden, Landssekreterariatet, det
politiska arbetarpartiets styrelse och några andra storpampar har
råkat komma tillsammans för att besluta vad som kan göras för
att hjälpa gruvarbetarna. O, jag kommer absolut att dö, om jag
inte lyckas få tillträde till denna konferens.

Joan var den unga flickan igen efter allt allvaret.

— I varje fall är klockan inte mycket över sju än. Du ska' gå och
lägga dig, fröken Kvicksilver och ta ett par timmars lur. Jag
ska' skicka dig till konferensen i bilen.

Omstoppad och placerad på den stora soffan somnade Joan nästan
omedelbart. Mary Maud betraktade hennes tunna, nästan barnsliga
ansikte. En kuriös blandning av barn och kvinna, en flicka, som
likväl hade stora möjligheter att svänga sig upp till ledarskap.
Den äldre kvinnan andades en bön om att någon makt skulle be-
skärma denna tunna, känsliga kropp från stormens värsta anlopp
i den sammanstötning av hat, i vilken den unga varelsen så lätt om
hjärtat kastade sig.

Förlusten av utdelningar eller hotet mot den egna bekvämlig-
heten syntes fröken Meadows i detta ögonblick icke på långt
när så betydelsefullt som att på något sätt dra Joan oskadad ge-
nom allt, som skulle komma.

(Forts. i nästa nr.)

HUSMÖDRAR! Barnsköterskor från Sällsk.
Barnavård, Eurenii Minne m. fl. utbildningskurser, **husförestän-
darinnor, barn- och hushållsfröknar** samt **hembiträden** m. fl.
förmedlas genom

STOCKHOLMS STADS ARBETSFÖRMEDLING
Regeringsgatan 79 • Telefon Namnanrop: Stadens Arbetsförmedling • Ingen avgift.

FACKFÖRENINGENS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:

SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,

pr halvår... kronor 3: 15.

Prenumeration kan verk-

ställas genom postverket

eller direkt hos utgivaren

LANDSSEKRETARIATET

Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

Ett parti farligt för kvinnorna. (Forts. från sid. 11.)

—1918: första riket; 1918—?: andra riket; efteråt det tredje riket!) liksom under Wilhelm II:s härliga tid, kvinnorna förvisas till de tre områdena: barn, kyrkan, köket! — förnedras till födelsemaskiner och till männens tjänstepigor.

Kvinnorna fränkännas politiska rättigheter. Bland nationalsocialisternas 107 riksdagsmän finns ingen kvinna!

Vad kvinnorna kunna vänta sig av dessa män, anger tydligt Manfred von Killinger i sin bok: "Allvarligt och muntert". Han berättar hur nationalsocialisterna behandla en fången arbeterska:

"Två män gripa henne, hon vill bita, en örfil får henne till att ta förnuft. På gården lägges hon över vagnsstången och bearbetas så länge med körpiskan tills det ej längre finns någon vit fläck på hennes baksida. 'Hon kommer ej att spotta mer på någon brigadör. Nu måste hon nog först ligga på magen under tre veckors tid', säger fältväbeln Hermann."

Ett mera rätt och gement tänkesätt kan man ej gärna föreställa sig.

I Frankfurt am Main föreslog en nationalsocialist i stadsfullmäktige under en debatt om åtgärder för bekämpandet av arbetslösheten, att tillintetgöra alla sjuka och svaga. Då den allmänna förskräckelsen lagt sig, uppfordrades han att gå närmare in på sitt förslag. Han förklarade: "Hur detta kommer att ske skola vi visa eder i det tredje riket."

Den tyska flickan, vilken är statsanhörig (i det tredje riket sönderfaller det tyska folket i två klasser: statsanhörig och medborgare) blir först i och med giftermålet medborgare.

Hur är det möjligt att miljoner av tyska väljare, män och kvinnor, gå in för ett sådant parti?

Det är precis lika möjligt som det kommunistiska partiets excesser äro möjliga och iscensatta. Den tyska ungdomen, krigstidens ungdom, född kort innan världskriget eller i början därav, och i dag 18, 19 eller 20 år gammal, — som aldrig har hört talas om *avrustning*, som växt in i en hatets, lögnens, den förtvivlade nödens värld — denna ungdom *hatar* staten, som skall vara dess fädernesland, eftersom den ej har någon mat. Den känner ej till någonting, vet ingenting, utom detta. Ideal? Varifrån skulle de komma? Ingenstans, lika litet i föräldrahamnet som i skolan, hörde denna ungdom någonting om krigets fasor, om dess vansinne, om folkens försonande, folkens fred eller avrustning. Den kände blott svält, och om den är mycket rå och primitiv, så hatar den också dessa för vilkas skull den svälter och för vilkas skull den ej äger husrum, kläder eller ved; — alltså hos nationalsocialisterna: "det judiska packet och dess röda anhang" (demokrater, socialdemokrater och — kommunisterna); hos kommunisterna: "Kapitalisterna och storindustrin och deras verktyg: polis och militär". Tankegången är oerhört enkel. Och medlet med vilket man övertygar dem, sak samma om ifrån höger eller vänster, lika enkelt: nämligen deras eget elände.

Det är en lögn, — den må vara medveten eller omedveten — att tala om Tysklands bolsjeviserande, eller om Tysklands återgång till nationellt medvetande. Där finns blott hunger. Det *måste* finnas hunger, för att dessa herrar skola kunna fiska i grumligt vatten. Nationalsocialisterna må känna sig aldrig så mycket såsom de kommande herrarna — även de utnyttjas. Ej blott av judarna, utan av storindustrins och storkapitalets herrar, precis såsom kommunisterna.

Var det ej finns några ideal i det inre, är det mycket lätt att framtrolla dem i det yttre. Hitler viger "stormfanor" och hans ledare förklara: "Världskrigets offer skola ej för intet ha lidit hjältedöden för Gud, Konung och Fosterland. Att taga emot deras stora arv, att hämnas dem, detta är den unge tyske arbetarens ädlaste plikt." — Och denne unge arbetares föräldrar i de förfärligt fattiga medelskikten ha inget att säga sina barn därom.

Den katolska kyrkan har genom ett påvens dekret mycket skarpt uttalat sig emot nationalsocialisterna. Det är ej tillåtet för medlemmarna av den katolska kyrkan, att ha något att göra med dem. Men — den evangelisk-luterska kyrkan, den tyska statskyrkan tiger — och den största delen av Tysklands befolkning är evangelisk-lutersk och den låter stillatigande allt gå som det vill. Detta säger rätt så mycket. Hur pass stort eller litet kyrkans inflytande må vara i det inre, i yttre avseende ansluter den sig ju ändå till regeringens politik.

Vart skall det bära hän?

Blott ett kan hända: de som nu tala med program, tal, demonstrationer, judehets, pöbelaktighet och mord i Tyskland, *måste* uppnå sitt mål — makten. *Då* skola de bevisa vad de kunna, vad de vilja. Blott därigenom kunna Hitler och hans anhängare se och lära sig att iakttaga. — Detta låter fruktansvärt, men det hjälper inte med mindre. Tyskland måste gå igenom detta, genom denna den mörkaste av alla avgrunder.

Och efteråt? Då låtom oss alla gemensamt med Tyskland tala om avrustningen. Ty innan dess finns där inget hopp. Åtminstone så som det nu är i Tyskland.

Berlin i januari.

George L. WULFF.
(Eftertryck förbjudes.)

Ät mera strömming!

(Forts. från sid. 17.)

De hjälpa till vid fångstens mottagande, de rensa fisken och stå för nedsaltning och konservering, vilket vanligen sker som hemarbete. Fiskarhustrun har ofta en dubbel arbetsbörda lagd på sig och får räcka till för en 14—16 timmars arbetsdag. Bland havsfiskare är det ju vanligen så, att alla arbetsföra familjemedlemmar måste delta i yrket. Men det är en mycket knapp inkomst, som faller på varje arbetares lott inom detta yrke. Det är ingen överdrift att kalla fisket "en näring i skuggan". I vårt land kunde säkerligen oerhört mycket mera göras för att tillvarata särskilt strömmingsfiskets ekonomiska möjligheter. Strömmingen är ju en specialitet för Bottenhavets och norra Östersjöns kuster, och strömmingsfisket har under gångna århundraden haft en fullständigt dominerande betydelse för vår folkhushållning. Men de snabba frakterna av sill, sötvattenfisk och moderna konserver har trängt ut strömmingen från marknaden. Strömmingsfiskaren av i dag har bättre båt, bättre redskap, bättre fångstmetoder än han hade för hundra år sedan men

han har relativt sämre avyttringsmöjligheter för sin vara. Och nog måste det kännas bra bittert för fiskaren, när lyckan varit god och fångsten riklig, att bli tvingad kasta den silverskimrande lasten, som med möda och arbete dragits ur havet en natt, tillbaka i havet igen, bara för att det inte finns möjlighet att sälja den.

Vad göres just nu för att ekonomisera vårt havsfiske och i synnerhet strömmingsfisket? Vi vända oss med denna fråga till d:r Wallin i Lantbruksstyrelsen (för saltvattenfisket).

— Konservindustrin för strömmingsfisket ligger ännu i sin linda, yttrar d:r Wallin. Man måste arbeta fram nya konserveringsmetoder och andra sammansättningar. På västkusten är konserveringen en gammal upparbetad industri, ekonomiskt bärande och därför saknas icke heller kapital, där initiativ finnes. I våra konservfabriker är i stor utsträckning kvinnlig personal anställd, och dessa fiskeriarbetarekor ha naturligtvis bättre betalt för sitt arbete än kvinnorna, som hemma utföra t. ex. inläggning av strömming. Dessutom är de förras arbetstid begränsad.

D:r Wallin framhåller även att mera kunde göras för att lära svenska folket äta strömming, som bekant billig fisk med stort näringsvärde. Större partier kunde gå till våra regementen och anstalter, propagandakurser och demonstration av strömmingsrätter kunde hållas för våra husmödrar och försäljningen organiseras så effektivt som möjligt.

Att initiativ inte saknas, det ha Kråkö-fiskare (Hudiksvalls skärgård) visat genom att experimentera fram nya sätt att konservera böckling. Kråköböcklingen lägges i olja och säljes i små konservburkar. Den utgör på detta sätt en verklig läckerhet för smörgåsbordet, kan förvaras som andra konserver och bör som exportvara ha framtiden för sig. Men i liten skala bedrives ännu denna konservindustri. Rökeriet skötes såsom fritidsarbete av fiskarfolket.

Flera gånger ha strömmingsfiskarna sökt statsanslag och bidrag av hushållningssällskapen för att sända prov på nedsaltad strömming i burk till Ryssland och Östersjöprovinserna. Och varför skulle inte denna billiga, goda och närande fisk kunna bli en efterfrågad exportvara? Då behöfve inte strömmingsfisket i dessa brödlöshetens och arbetslöshetens tider bli en näring i skuggan. Men det enskilda initiativet kan inte åstadkomma någon revolution på området, i all synnerhet då kapital saknas för starten. Här ha vi ett samhällsproblem.

SIBYL

Solidariteten mellan olika folkgrupper

och samhällets solidariska ansvar för sina behövande medborgare är grunden för en i dagarna företagen socialdemokratisk aktion i riksdagen. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen har framlagt en serie gruppmotioner, syftande till att åstadkomma en effektiv hjälp åt dem, som blivit oförskyllda offer för den rådande krisen. En »finansplan» har utarbetats, som ger anvisningar om varifrån staten skall få medel för deras genomförande.

Framställningen gör ett starkt intryck av att nöden i landet är större än de flesta människor föreställa sig. Antalet arbetslösa i Sverige överstiger vida 150.000. För att skapa ett avsevärt antal arbetstillfällen föreslås skogsförbättringar genom utdikningar o. d., bättre tillvaratagande av statens malmfyndigheter i Västerbotten samt möjliggörandet av förädling av Norrbottens järnmalm, förberedelsearbeten för en järnväg till nyss nämnda mineralfyndigheter i Västerbotten, omfattande vägbyggen särskilt i landets norra delar, bygandet av fiskehamnar, extra åtgärder för att få ökad avsättning för den tillverkade gatstenen.

Men en kontant hjälpverksamhet såsom komplettering blir ovillkorligen av nöden. Till sådan och till avveckling av statens arbetslöshetskommissionens arbeten begäres 20 miljoner. Vidare föreslås motionärerna att en skyndsam undersökning av skogsbyggdets arbetslöshets- och försörjningsproblem måtte vidtagas. Till hjälp åt de många smärre jordbrukare, som ha en lott, som icke är mindre bekymmersam än industriarbetarens föreslås en rad åtgärder: Problemet om produkternas avsättning måste lösas. En rationellare spannmålshandel ordnas på bas av jordbrukarnas egen ekonomiska verksamhet. En bättre ordnad avsättning av mjölk och produkter därav, av kött och fläsk, måste skapas både på den inhemska och utländska marknaden. I direkt produktionsbefrämjande riktning föreslås anslag och undersökningar dels för spridningen bland jordbrukarna av den nya metoden för konservering av grönfoder för vinterbehov, dels för åstadkommande av bättre utfodringsmetoder och djurval i vår animaliska produktion. För att nedbringa jordbrukarnas byggnadskostnader kräves att det allmänna med sin egnahemsorganisation såsom förmedlare skall sträva efter en standardisering av byggnaderna och en central leverans, som avsevärt kunna nedbringa kostnaderna. För att motverka att de smärre jordbrukarna ej skola få gå från gård och grund, som de nu ej sällan riskera, då de lida brist på kontanta medel för betalning av räntor och amorteringar samt skatter, ifrågasättes krishjälpen till dem motsvarande mottagaren åvilande å upplånade medel belöpande räntor, som utestå oguldna eller förfalla till betalning före den första juli 1933, honom påförda utskylder etc. Krishjälpen till jordbrukarna beräknas ta 24 miljoner kr. i anspråk. Tillsammans med de föreslagna arbetslöshetsanslagen uppgå de socialdemokratiska kraven på statskassan till ungefär 93 miljoner kronor. Var skola pengarna tas? På budgeten har regeringen upptagit 20 milj. kr. till arbetslöshetskommissionens verksamhet och 3 milj. kr. till beredskapsarbeten, vilka belopp nu inmonteras i den socialdemokratiska planen. Finansministern har för budgetens finansiering tagit i anspråk alla under året inflytande rusdrycksmedel — sammanlagt 125 miljoner kronor — med undantag av 4 miljoner, som tillföras fonden för statsskuldens amortering. Dessa 4 miljoner böra göra de andra sällskap för täckning av löpande utgifter. Vidare föreslås en höjning av indextalet för inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter, från nu gällande 145 till 155, vilket ger 9 miljoner kronor. Gruppen föreslår också att värnpliktsövningarna under återstående delen av år 1932 och första halvåret 1933 vid armén och marinen inställas och i betydlig grad inskränkas vid flygvapnet. Därigenom skulle under förutsättning att värnpliktiga allenast inkallas i den omfattning, som erfordras för bevakning och underhåll, besparingar på ungefär 17 miljoner kronor kunna vinnas.

De 10 miljonerna till stenbeställningar och lån till vägdistrikt föreslås utgå av lånemedel, då de ju förutsätts komma tillbaka till staten. Med hänsyn till beredskapsarbetenas karaktär anses det försvarligt att täcka 10 miljoner kronor av 30-miljonersanslaget med lånemedel. De återstående 20 miljonerna skola hämtas ur fonden för statsskuldens amortering. På dessa vägar erhållas sålunda 93 miljoner kronor, som krävas för detta omfattande socialdemokratiska krishjälpsförslag.

Prenumerera på

Morgonbris**Ring 18886**

Skriv till exp.

**Uplandsgat. 1
STOCKHOLM**

Hos finska under förbuds-

— Är hr Flodh make till Hulda Flodh?
Denna fråga ställde några kvinnliga kamrater till mig i Arbetarnas Hus i Helsingfors, där jag vid ett stort förbundsmöte, som ordnats av de socialdemokratiska förbudsvännerna, hade tillfälle att säga några ord om vår kamp mot den illegale Bacchus här hemma. Jag hade hört den frågan många gånger förut på platser mellan Lapplands malmfält och Skånes feta gården, men jag måste nu som förr svara: Nej, tyvärr! Då jag läste en liten besvikelse i de uppvaktande damernas ögon tillade jag, i syfte att inte grusa deras illusioner allt för hårt, att jag var partikamrat med min välkände namne och att vi gemensamt kämpade mot Bacchuskulten och att vi då och då brukade stöta samman på våra agitationsresor i svenska bygder. Är inte detta förmer än ett vanligt banalt äktenskap? sporde jag.

— Jo, svarade man och så accepterades jag, fastän min hustru inte hette Hulda. Jag introducerades hastigt och lustigt i den socialdemokratiska kvinnovärlden i Finland och följande dag var jag kamrat Laina Lehtonsens gäst. I hennes trevna hem i ett av Elantos stora fastigheter mötte jag kvinnliga representanter för de tre största folkkrörelserna i Finland: arbetare- och nykterhetsrörelserna samt kooperativen. Fru Lehtonsens make är anställd i den kooperativa rörelsen och hon själv aktiv kooperatör.

— Vi köper allt vad vi behöver i Elantos affärer, säger hon.

Hon är också medlem i Finlands socialdemokratiska nykterhetsförbund, som räknar cirka 16.000 vuxna medlemmar och 6.000 ungdomar och därjämte är hon en av de ledande inom det socialdemokratiska kvinnoförbundet. En av hennes kvinnliga gäster, en socialdemokratisk representant i lantdagen, har nyss kommit hem från en ansträngande agitationsresa. Hon har varit ute och manat arbetare och bönder till trohet mot alkoholförbudet.

— Vi har haft mycket folk vid våra möten ute i bygderna och det har varit god stämning, trots allt. Ute i landet hindrar i dag snöstormen de fattiga att ta sig fram till valurnorna, och det är ju dem vi ha att lita oss till. Vi kan inte bjuda dem på skjuts som våra motståndare kan, och man kan varken begära eller hoppas att folk ska vandra hela dagen genom meterdjupa drivor för att rösta för förbudet.

— Vår kamrat har haft det mycket svårt att ta sig fram i snöstormen under förbudskampanjen, säger kamrat Lehtonen. I går vandrade hon över sex kilometer i

Föregående generationer kände den lagliga rusdryckshanteringens tunga börda. I syfte att befria folket från denna infördes förbudslagen. — Tillåter den moderna arbetarklassen att förbudet, som gångna generationer skapat slås sönder? De tänkande arbetarna för förbudet.

rykande snöstorm på obanade vägar, som ingen villa fara.

— Nå, ingenting att tala om, protesterar den energiska talarinnan leende, det var huvudsaken man kom fram, fastän det var svårt att klara ansiktet i snöyan. Jag hade långa istappar i hår och ögonhår och det var svårare att se än att gå.

— Hur är det, kan ni hålla några möten i Lappbygderna?

— Vi ha ju ännu igenspikade hus och arbetarna fruktar lappomännen. Jag har varit med på möten, där man måste hålla alla fönster och dörrar öppna.

— Hur så?

— Jo, vårt folk har tagit plats i fönster och dörrar, så att de lätt skulle kunna kasta sig ut och försvinna, ifall lappomännen, som intagit sittplatserna, skulle råka i skjutningshumör.

Sinun tähtesi

äänestän kieltolain puolesta

Postkort som agitation för förbudet: För din skull röstar jag för förbudslagen.

kamrater omröstningen.

— Vår nationella ungdom där hemma klagar bittert och länge över att en och annan arbetarepojke visslar i fingrarna vid deras möten, men det måste vara värre här, där deras andliga fränder härskar, säger jag.

Man svarar med ett mångtydigt leende. Man talar inte »fritt ur hjärtat» i Finland. Men ett bittert leende är också värtaligt.

— Ja, här ha vi den finska arbetarerörelsens arkiv, säger fru Wiik på oklanderlig svenska. Inte är det så stort som ert, men det är ganska representativt. Här ha vi värdefulla dokument från den underjordiska arbetarerörelsens dagar under tsartiden, här ha vi betydelsefulla dokument och se här ha vi pressklipp rörande det hatade alkoholförbudet. Det är ganska enastående — inte ens på riksarkivet har man maken — och se här, vilken kuriositet man skickat oss från Lappo!

Den livfulla arkivarien vecklar upp ett papper och ett par krokiga och i någon mån begagnade notumsspikar blottas.

— De här har använts vid aktionen mot ett Arbetarnas hus i Lappo.

I hastigheten höll jag på att knycka spikarna. Jag tänkte att det kunde bli ett bra åskådningsmaterial, när jag i Sverige skulle illustrera vad det är för slags laglydighet de finska reaktionärerna tänkte på, när de talade sig hessa om förbudet som lag-trotsets källa. Nu får jag nöja mig med att anföra ett berömt citat av Dickens.

— Här ha vi det en smula oordnat ännu, det är brist på plats, säger arkivarien och öppnar dörren till ett nytt rum.

— Vad är detta? frågade jag häpen.

— Det är vad som fanns kvar sen polisen ett halvt år residerat i Työväen Talo.

Hela golvet är upptaget av dokument, protokoll, föreningsmaterial från fackföreningsrörelsens första dagar och fram till i somras. Mycket fattas, mycket är förstört. Sönderrivet, sönderskuret. Av illvilja. Av lagens väktare!

— Vi ha räddat det som stod att rädda och det finns ännu ett rum fullt i Folkets hus. Återstoden av den gamla fackföreningsrörelsen i Finland.

— Det är förstas alkoholförbudets skuld, säger jag.

Åter ett mångtydigt leende.

Några trappor högre upp i Cirkusgatan 3 träffar vi fru Nurminen, som reser omkring och undervisar de socialdemokratiska kvinnorna i matlagning och hemslöjd. I fjol ordnades 16 hemkurser och dessa räknade från 30 till 60 deltagare och sträckte sig över två veckor. Förbundet erhåller statsunderstöd till detta arbete, och material för kurserna tigger man i stor ut-

Norrsundets kvinnoklubb samlad till sitt femårsjubileum.

Jubileumsfesterna fortsätta

Tioårsfesten i Flens kvinnoklubb blev minnesrik för deltagarna.

sträckning av affärsmännen och i de kooperativa affärerna.

Det kan ju från vår horisont synas underlig att en socialistisk organisation ordnar dylika kurser, men det hör också till en socialists utbildning att kunna ta vara på resultatet av sitt arbete. Jag har här hemma under mina agitationsresor många gånger tänkt att varje socialistiskt föredrag borde börja så här:

— Sätt gångjärn på era kammarfönster, kamrater, och se till att ni vädrar ut kvalmet ur er kammare. Ty så länge ni inte lärt er detta, så länge kan ni aldrig i evighet vädra ut kvalmet i samhället.

Så kan man ju tala om framtiden, om *Saken* medan man lär sig koka mat och sy kläder!

Den sista barriaden mot den finska reaktionen, den föll den vid omröstningen, trots våra kära kamraters stora, oegennyttiga ansträngningar. Det borde ha varit oss främmande att applådera våra vänners nederlag, men också detta har skett.

Elis C:son Flodh.

I Gusums brukssamhälle, nära Valdemarsvik i Östergötland har på initiativ av Östergötlands socialdemokratiska kvinnodistrikt hållits en sjukvårdskurs i samhället. Kursens ledare och talare har varit doktor Bengt Hallberg, Norrköping. Han har fyra lördagar med två veckors mellanrum besökt Gusum och föreläst ett par, tre timmar varje gång. Under mellantiden ha kursdeltagarna — ett 60-tal kvinnor — haft praktiska övningar och cirkelarbeta under ledning av samhällets sjuksköterska syster Greta Winter. Kursen har med det allra största intresse följts. Ja, den sista gångens föreläsningar måste på grund av det stora intresset göras offentliga med tillträde även för samhällets manliga innevanare. Uppläsningar om kursens olika föredragsrubriker, litteratur, studieövningarna och praktiska övningar samt kostnaderna för det hela lämnas av distr. ordf. Sigrig Gillner, Norrköping. Östergötlands soc. dem. kvinnor önska givetvis att denna kurs skall efterföljas av flera dylika. Det har visat sig att sådana kurser ha en stor betydelse för stimulerande av det sociala välfärdsintresset hos *alla* samhällsklasser och därför är en hjälp i socialistiskt kommunalt omdaningsarbete.

Det nu pågående verksamhetsåret lyses upp av en enda lång kedja av klubbjubileer. För dagen skildra Flens och Norrsundets kvinnoklubbar hur angenämt de haft det vid sina respektive 10- och femårsfester. Flen hade dagen till ära arrangerat ett kamratmöte, till vilket inbjudits inte bara arbetarkommunen och ungdomsorganisationen på platsen utan även kvinnoklubbarna i Katrineholm, Malmköping och Sparreholm. Fru Sigrig Gillner höll ett högtidstal rubricerat "Arbetarkvinnans frigörelse". Medlemsantalet uppgår till 40. Klubben kan bl. a. berömma sig av att ha väckt förslag till kommunens nu mycket tillfredsställande skoltandvård och en populär blandad sångkör. Vid kamratmötet tog man löfte av varandra att sätta in sin energi på 1932 års riksdagsval, så att det gav gynnsamma resultat för både industri- och lantarbetare.

V. ORDFÖRANDE

i Lysekilsklubben fru *Viktoria Johansson* har fyllt 50 år och i anledning därav hylats med presenter och uppvaktning från kamratkretsen. Jubilaren har varit en verksam medlem i klubben allt sedan dess start.

Syster Greta ELMQVIST.

Mötetider och funktionalismen

Det var på ett möte, där vi antecknat tolv kvinnor för medlemskap i arbetarkommunen, som en manlig partivän begärde ordet, talade och sade: När vi nu fått in så många kvinnor i kommunen så hemställer jag till ordföranden om det inte skulle vara möjligt få tiderna för kommunens möten ändrade, för som vi nu ha det med mötena på söndagsförmiddagarna, så kunna vi aldrig tänka att få se några kvinnor där, emedan de vid den tiden inte ha någon möjlighet att komma från sysslorna i hemmet.

Ordföranden lovade att styrelsen skulle ta frågan under övervägande och göra vad den kunde, men han trodde det kom att stöta på stora svårigheter, emedan männen voro vana att ha mötena på söndagsförmiddagarna, medan hustrurna lagade mat och städade, för att sedan bägge parterna skulle vara fria på eftermiddagen att idka familjeliv, eller gå bort och hälsa på bekanta. När jag insköt en fråga om man inte skulle kunna tänka sig att ändra mötetiden till vardagskvällarna, svarades att det nog vore tänkbart, men ibland blevo mötena så långa, att det för den skull var svårt att förlägga dem till kvällarna. Och männen voro nu en gång vana att ha mötena på söndagsförmiddagarna och det var ordförandens orubbliga tro att denna vana var så inrotad, att det var så gott som otänkbart att en ändring skulle kunna åstadkommas.

Under diskussionens gång satt jag och tänkte att frågan om husmödrarnas fritid nog aldrig löses med vädjanden till människans solidaritet, enda vägen är nog hushållsarbetets ratio-

nalisering, varför den frågan riktigt på allvar borde tagas upp av husmödrarna.

En annan dag bevistade jag ett möte, som utlysts kl. ett på söndagsmiddagen och till vilket högst få kvinnor infunnit sig.

Efter det offentliga mötet togo vi oss en liten pratstund, vid vilken en manlig partivän höll ett glänsande försvarstal för kvinnorna, i vilket han påvisade att det var hart när omöjligt för de kvinnor, som voro husmödrar att komma loss från hemmet för att bevista möten, och någon tid för sin andliga utveckling kunde de aldrig räkna med, ty deras tid var helt uppfylld av hushållsarbete och materiella bekymmer. Egentligen formade sig hans anförande till en allvarlig anklagelse mot de gifta männen, som, enligt hans relation, inte alls tänka på att deras livsledsagarinnor någon gång behöva vila och vederkvickelse. Då tog en ung man i sällskapet ordet och förklarade, att frågan om husmödrarnas fritid aldrig blir löst på ett tillfredsställande sätt förrän vi få principen om gemensamhetshushåll genomförd, så att kvinnorna bli befriade från dessa tusen och en sysslor, som skulle kunna utföras fortare och bättre om det skedde kollektivt.

Det är givetvis riktigare att försöka komma fram till ett tillstånd där alla parter få tillräcklig fritid för vila och andlig utveckling, än att vädja till den ena parten att avstå från något av sin fritid. Men så länge vi inte hunnit så långt skulle det nog inte skada med litet mindre manlig egoism i familjelivet, ifall nu den här ovan citerade partivännens relation av det nuvarande tillståndet är riktig.

H. F—d.

I en lyckligt lottad värld
bland fjällen.

Sjuksyster Greta Elmqvist, känd inom kvinnoförbundet som en utmärkt instruktör i sjukvård, har just hemkommit från en senaste tredagarskurs hos förbundskamraterna i Handöl. Strålände av tillfredsställelse och entusiasm över sina erfarenheter berättar hon själv här nedan om färden.

Kvinnoklubben i Handöl bildades sistlidne maj. Måste man inte beundra dess medlemmar, som redan nu varit nog företagsamma att söka A. B. F:s medverkan och få en sådan här kurs till stånd?

För att komma till Handöl tar man som bekant tåget till Enafor. De sju kilometerna härifrån fick jag tillryggälägga i släde — en färd, som blev både vådlig och besvärlig, då det vid tillfället rådde en rykande snöstorm. Till och med kusen befarade att hans sista stund var inne. Så mycket ljuvligare kändes det då att äntligen vara vid målet och få tina upp de stelfrusna lemmarna hos klubbens ordförande fru Signe Wikström d. ä., som på det allra vänligaste installerade mitt förfrusna jag i sitt trevna hem.

Kursen var mycket väl förberedd och väntad med ett livligt intresse. Deltagareantalet uppgick till 56, därav två män. Varje hushåll i det lilla samhället var representerat med åtminstone en medlem.

Handöl är en liten värld för sig bland fjällen men en välordnad liten värld. Innevänarna bestå av arbetare vid Handöls täljstensfabrik. Fabriken systerätter ett 80-tal arbetare. Där har under de c:a 30 år fabriken varit i gång aldrig förekommit någon arbetslöshet eller arbetsinskränkning. Tillfredsställelsen mellan ledning och

(Forts. sid. 30)

Könssjukdom. (Forts. från sid. 22)

Sjukdomen yttrar sig genom varig flytning från urinröret, sveda vid uriner och urinrängningar. Mannen märker att han har blivit smittad 2—3, allra senast 10 dagar efter samlaget. Och symptomen äro hos honom så utpräglade, att han icke under några omständigheter kan förbise sjukdomen. Hos kvinnan äro icke symptomen så utpräglade. Om hon redan förut har flytning från underlivet — det förekommer ju av många andra orsaker, att en kvinna har flytning — så är det endast svedan vid vattenkastningen och urinrängningarna, som kunna tala om för henne, att hon blivit smittad. Och dessa symptom kunna hos kvinnan vara mycket lindriga. Det händer ofta, att kvinnor gå i månader utan att veta om att de äro sjuka. Detta är en av orsakerna till att gonorrhéen är så svår att utrota. En annan orsak härtill är den, att sjukdomen är svår att komma åt hos kvinnan. Äggstockar och äggledare äro ej alls tillgängliga för behandling på vanligt sätt. Och det händer tyvärr ideligen, att en kvinna, som långa tider behandlats för gonorrhé och blivit förklarad frisk, efter ett eller flera år återigen visar sig vara smittosam. Bakterierna ha levt kvar i otillgängliga delar av underlivsorganen och vid »lämpligt tillfälle» (tyvärr så ofta till följd av en förlossning) börjar de sprida sig igen. Ofantligt många äkten-skap bli förstörda genom de ömsesidiga miss-tankar som detta förhållande kan alstra hos de båda makarna.

Av detta framgår hur besvärligt det är att sköta en dröppel hos en kvinna. Hon måste räkna med flera månaders behandling och därefter många års observation genom upprepede läkarbesök.

Hos mannen tar behandlingen av dröppel-sjukdomen några veckor — i gynnsammaste fall kanske bara 2—3 veckor. Detta under förutsättning att patienten sköter sig och kan hålla sig något så när stilla, så att inga komplikationer tillstå. I annat fall kan det dra ut på tiden några månader. Men sjukdomen är hos mannen under alla omständigheter ofantligt mycket lindrigare än hos kvinnan.

Innan vi sluta beskrivningen av gonorrhéen vill jag nämna de sällsynta men tyvärr så farliga komplikationer den kan giva upphov till både hos man och kvinna — utom de ovan nämnda. Den allra farligaste är

ögongonorrhéen. Under gångna århundraden har denna hemska sjukdom kostat massor av människors synen. Den angriper det nyfödda barnets ögon om modern har dröppel och barnet ej genast efter födelsen behandlas med lapidropplar i ögonen. Det kan någon gång hända att gonorrhéen även hos vuxna angriper ögonen. Om patienten t. ex. är vårdslös med handdukar, lakan el. dyl. kan hon själv eller någon annan bli smittad och få varet överfört till ögonen. Sjukdomen är dock ej så svår hos vuxna, men den kräver obevekligen lasarettsvård — helst på ögonavdelning. Den kan leda till blindhet. — I detta sammanhang vill jag nämna, att det inte alls är sällsynt, att småflikor bli smittade på toaletten eller genom handdukar o. dyl. genom vårdslöshet av någon äldre, som har varig dröppel-flytning. I synnerhet är oskicket att ha småflikor liggande i sängen hos sjuka syskon eller en sjuk moder, en mycket vanlig orsak till dröppel i barnaåren. Någon enstaka gång har det också visats, att grov vårdslöshet på toaletter o. dyl. har förorsakat sjukdomens överförande till vuxna kvinnor. Av lätt insedda skäl är risken att på sådant sätt — genom vårdslöshet med kläder, tvätt o. dyl. eventuellt också på toaletter — få gonorrhésmittan överförd till ögonen hos en frisk person större än risken att den friske får gonorrhéen överförd till könsorganen. Man kan därför i allmänhet anse, att dröppel hos vuxna människor, som börjat i könsorganen, alltid är överförd genom könsumgånge.

En annan fruktad komplikation till dröppeln är *dröppelreumatismen*, som är en synnerligen svår, varig inflammation oftast i knäleden hos män, i handleden hos kvinnor. Den kan föra till att leden blir stel.

Om hos en kvinna gonorrhéen spritt sig till båda äggstockarna, så har hon ej stora utsikter att kunna bli mor. Det är den vanligaste orsaken till sterilitet hos kvinnan, men den vanligaste orsaken till barnlösa äktenskap är att mannen haft gonorrhé i båda testiklarna. Utförsgångarna för sådeskropparna bli därigenom tilltäpta.

Men bortsett från de nu uppräknade, i det stora hela mycket sällsynta, komplikationerna, så är gonorrhéen en ganska oskyldig sjukdom hos mannen — betydligt svårare för att inte säga rent av elakartad hos kvinnan.

I en lycklig... (forts. från sid. 29.)

arbetare tycks vara ömsesidig. Allt verkar så lugnt och trevligt att det blir en riktig rekreation att från buller och bråk hamna i denna trygga lilla vrå.

Underbart vackert är det också i Handöl — med fjäll runtomkring. Handöl ligger vid Snasahögarnas fot och har utsikt till Areskutan och Sylfjällen. Vår och höst är det särskilt besvärligt att nå yttervärlden då det hittills icke funnits någon väg utan om vintern har man fått göra med släde över sjöar och myrar och om sommaren färdas i båt. Det finnes en sju kilometer lång linbana mellan Handöl och Enafors för transport av täljstensprodukter samt för post- och varuforsling. Någon gång har den även använts för persontrafik men då vägen är mycket riskfylld har "bolaget" förbjudit sådan.

Handöl är en gammal historisk bygd. Det har anor från äldsta tider. Av senare datum är det s. k. Karolinermonumentet, rest till minne av de flera hundra karoliner, som vid återtagandet från Norge vintern 1719 fröso och svulto ihjäl i dessa trakter. I byn finnes även ett litet lappkapell, dit prästen kommer en och två gånger om året.

En svårighet för Handölsborna är den långa och besvärliga vägen, isynnerhet då de skola ha hjälp vid sjukdomsfall. Närmaste sjukhus ligger 14—15 mil borta, närmaste doktor bor 5 mil och sköterska samt barnmorska 4 mil från Handöl. Det blir ju både besvärligt och dyrt att få hjälp.

En väg håller nu emellertid på att byggas mellan Handöl och Enafors, vilken beräknas snart vara färdig men ännu fattas broar över älvarna. Vägen kommer äntligen att möjliggöra biltrafik. Märk att i hela Handöl finns ej en enda bil.

Till slut vill jag tacka Handöls kvinno-klubbister för all vänlighet och för deras intresse för kursen och önska klubben en god fortsättning på en god start.

Greta ELMQVIST.

Läkerol

skyddar Eder mot det påfrestande vintervädret och dess sviter: hosta, heshet och ömhet i halsen.

Ha alltid **Läkerol** till hands i vintertid.

Moderskapsförsäkringen.

Morgonbris redogjorde i ett tidigare nummer i korta drag för Sveriges första förordning om moderskapsunderstöd, vilken efter många års fåfång aktion äntligen stadfästes den 26 juni i år. Nu önska säkerligen våra kvinnor en närmare information över lagens praktiska tillämpning. En tillförlitlig och lättförståelig sådan få de i den nu å *Tidens förlag* utkomna medborgarboken n:r 14, betitlad *Sjukkasareformer*. Här utvecklar för oss en av landets mest verksamma kännare på detta område, talmannen i andra kammaren, *Bernh. Eriksson*, båda dessa frågors innebörd och nya läge.

Bokens pris är kr. 1:50.

Våra norska syster

har under januari firat ett märkligt jubileum, i det att de kunnat se tillbaka på trettio händelserika verksamhetsår för arbetarpartiets kvinnorörelse. Dess förbund bildades 1901 under stor tillslutning från tändsticksarbeterskornas, sömmerskornas, tvätterskornas och maskinstickerskornas fackföreningar samt arbetarpartiets redan år 1895 startade första politiska kvinnoförening. Under åtta år var förbundet endast en lokalorganisation i Oslo. År 1909 gingo de efter hand inom arbetarkommunerna bildade kvinnliga föreningarna samman i ett riksförbund och samtidigt började Morgonbris' norska pigga motsvarighet Arbeiderkvinnen att utges.

Kvinnoförbundets första uppgift blev även i Norge att medverka till rösträtt för kvinnorna, i vilken aktion de gjorde gemensam sak med de borgerliga kvinnornas rösträttsföreningar. Detta samarbete bröts emellertid, när arbetarkvinnorna avlogo att vara med om bildandet av ett särskilt kvinnoparti vid valen. Arbetarkvinnorna och kvinnosakskvinnornas syn på dessa problem visade sig vara synnerligen olika. *Arbetarkvinnorna förstodo redan då att deras frigörelsekamp inte var någon kvinnosak utan att den måtte utkämpas samman med de arbetande männen mot den gemensamma fienden kapitalismen.*

Det är omöjligt att i en liten artikel komma närmare in på de olika spörsmål som de norska arbetarkvinnorna arbetat för och även lyckats genomföra. Flera av de krav, som dessa kvinnor fört fram under åren ha vunnit stor framgång.

Beklagligt nog har kvinnoförbundet inte kunnat undgå att vidkännas de inre skakningar, som under det senaste decenniet vållat vårt norska broderparti så allvarlig kraftförödelse. Vid det extra riksmötet 1920 anslöt sig majoriteten till det norska arbetarpartiets politiska linje och efter moskvatesens antagande påföljande år inträffade sprängningen då socialdemokraterna bröto sig ut och bildade Det socialdemokratiska arbetarpartiet, varvid kvinnorna även delade upp sig på de två fronterna. Splittringen i november 1923 upplöste ytterligare skarorna, men vid den politiska samlingen 1927, då de två arbetarpartierna åter förenades tillförde det socialdemokratiska kvinnoförbundet ett starkt tillskott till moderorganisationen och nu räknar denna med omkring 300 avdelningar, ett resultat som måste betecknas som gott. Högsta myndigheten över dessa medlemmar utövas av partiets centralstyrelse i samråd med kvinnosekretariatet.

Vi ha all anledning att önska våra norska kamrater ett lycka till i fortsättningen — ett framgångsrikt arbete i samförståndets tecken. Sent skall glömmas vad deras sympatier och stöd betytt för svenska arbetare under prövofyllda tider.

När kvicksilvret kryper ned..

då är fara å färde för hyn. Kung Bores friska fläktar bita ofta rätt så hårt i näsa och kinder och försaka torr, narig hy.

Varje kvinna vet dock numera att skydda sig mot dessa faror. Morgon och kväll behandlar hon sin hy omsorgsfullt med Gahns Faréna och en stund före hon går ut gnides lätt in litet Faréna, vars för hyn sällsynt välgörande ämnen äro avsedda att giva ett effektivt skydd. Pudra gärna på crèmen, men tag Mitzi-puder, det är svenskt.

FARÉNA

Harre-crème

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG UPSALA

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbundet

På omkring 275 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande
av medlemskap erhålles å förbundets
expedition, Upplandsgatan 1,
3 tr., *Stockholm*. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar
skriftliga förfrågningar.

**Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers
samorganisation:** Ordf. och korresp. fru
Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal
1 16. Kassör Fru Anna Larsson, Mittel-
vägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb sammanträ-
der första torsdagen i varje månad kl. 7.30
e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jung-
frugatan 41 B, 3 tr. Tel. Ö. 1450.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra
torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Janson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm.

**Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvin-
noklubb** sammanträder 2:dra fredagen i
varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensga-
tan 69, Tel. Kungsh. 67 90.

**Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvin-
noklubb** har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad i församlingssalen Västman-
nagatan 63, kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Hanna Lundin, Stora Ängby.
Tel. Bromma kyrka 105.

**Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvin-
noklubb** håller möte 2:dra onsdagen i
månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larson, Arbetaregatan
21, Tel. Kungsh. 97 89.

**Stockholm: Södra Förstädernas soc.-
dem. kvinnoklubb** har ord. möte 3:dje
onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus.
Ordf. fru Sigrid Lundin, Gröndal.
Tel. Gröndal 1 16 före kl. 11 f. m.

**Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus,
Källvägen.
Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8,
Enskede. Tel. 1 83.

Hembiträdesföreningen i Stockholm hål-
ler möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studiehem-
met, Bryggaregatan 12 b.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt:** Adr.: Ordf. Sara Andersson,
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18.
Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.
Tel. Bromsten 1 46.

Bromstens soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte första tisdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset.
Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten, tel.
Bromsten 1 46.

Danderyds kvinnoklubb håller möte an-
dra onsdagen i varje månad kl. 7.30 em.
Ordförande fru Hilda Pettersson, Mård-
kullan 14, Danderyd.

Duvbo kvinnoklubb håller ordinarie mö-
te andra torsdagen i varje månad kl. 7.30
i Handelsföreningens lokal.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 3:dje måndagen i varje månad kl.
8 e. m. Torsvik och Skärsåtra omväx-
lan 1e. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr. Torsvik, Lidingö 1. Tel.
6 67.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord.
möte 1:sta onsdagen i varje månad kl.
7.30 e. m.
Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru,
Ektorp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra månd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte
1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus om-
växlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ulriks-
dal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 4 92.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.
Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan
26 B. Tel. 9 93.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte tredje tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf.
fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.
Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl.
Väsby.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra tisdagen i månaden kl. 7.30
e. m. Lokal: A. B. F:s studiehem, Puster-
viksgatan 15.

**Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämaregården.

**Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bang. 24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 3:dje tisdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i lokalen Riddaregatan 4.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller
ord. möte första torsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf.
och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtens-
son, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte andra tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och kor-
resp. sekr. fru Mathilda Petterson, Freds-
gatan 11. Tel. 106 40.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller or-
dinarie möte 3:dje måndagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna
Nygren, Box 31, Mjölby.

Illustrerad intressant berättelse

för

Kvinno-
förbundets
verksamhet
under 1930
har nu utkommit.
Pris 50 öre

Rekvirera från
Förbundsexpeditionen
Upplandsgatan 1
Stockholm

Kommissionärer!

SPRID Morgonbris i alla hem, på
alla fabriker, verkstäder och kontor!
VÄRVA prenumeranter även inom
skollärarekåren, sjukhuspersonalen
och andra socialt intresserade grupper!

Gör ett besök i RÅKOSTBODEN

PONTONIERGATAN 21. Telefon: K. 35133. (Busslinje 57, hållplats Chapmangatan. Spårvägslinje 4, 2, 1, hållplats Polhemsgatan)

och tag del av de specialiteter, som finnas för modern vegetarisk matlagning. Dagligen färdiga rätter av kokta eller råa grönsaker samt soppor för avhämtning el. hemsändning.

Besök *Vete-Katten* BAGERI och KAFFERUM

KLARA N. KYRKO GATA 26
Tel. N. 8405.

HANTVERKAREGATAN 7
Tel. K. 8705

Lycklig familj

blir det om inköp göres av våra sjukvårdsart. Priskurant på beg.

J. JONASSONS SJUKVÅRDSAFFÄR
Skolgatan 21 MALMÖ Telefon: 31 77

Kvinnans gissel — obegränsad barnökning

Barnbegränsning eller fosterfördrivning är titeln på en broschyr av Karin Adamsson, som behandlar motsättningen mellan sexuallivets och lagstiftarnas lagar. Litteratursats MB erhålles gratis mot insändande av 45 öre till vår sjukvårds- och skyddsmedelsaffär.

NILS ADAMSSON

JAKOBSGATAN 22 - STOCKHOLM

Kvinnopolikliniken i Lundby, Göteborg

för havandeskapsundersökningar och kvinnosjukdomar samt rådgivningsbyrå för föräldrar.

Mottagning: torsdagar kl. 6—7 e. m.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrlandsgatan 8-10
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Uplandsgatan 1
Odengatan 52

Kontor i Stockholm:

till morgongröten

hör en mesostsmörgås, men det skall vara

Jämtlands Mesost-

Den rena, svagt söta smaken sätter "piff" på gröten

I alla Matvaruaffärer

Doktor HANS ÖHMAN

Invärtes sjukdomar.

Mottagning Norr Mälarstrand 78 efter överenskommelse per tel. Kh. 15 55. Tel.-tid vard. helst 8-8,30 samt 13-14.

Polikliniktaxa för mindre bemedlade.

WESSLINGS

när det gäller basarer.

Västerlånggatan 66, Stockholm. — Katalog fritt.

Länstidningen Östersund

är det yppersta annonsorganet för

Jämtland

och

Härjedalen

Speciellt lämpad för riksannonsörer. Infordra offert åt provserier.

STILFULLA PÅLSKAPPOR

GEDIGET

UTFÖRANDE

BERGSGAT. 8
MALMÖ
TEL. 394

SÖDERGAT. 99
HÄLSINGBORG
TEL. 5666

KÖRSNÄR

Oscar O:son Havgård

Solidar

Mjölcentralen

Kolkoks

ha

15,000

husmödrar

som medlemmar.

MALMÖ

Advokat

EVA ANDÉN

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

HERKULESGATAN 14

STOCKHOLM

Tel.: 75 75, 75 76, 75 77

SOCIAL-DEMOKRATEN
SOCIAL-DEMOKRATEN
SOCIAL-DEMOKRATEN

Det är ofta kvinnan som avgör
frågan om vilken tidning som skall hållas i hemmet.
Den intelligenta och vakna husmodern väljer givetvis

Social-Demokraten

som i alla avseenden fyller anspråken på en
MODERN DAGLIG TIDNING

**goda
middagar**

Sveavägen 68

**konsum—
restaurant**